

פְּרִישֵׁת

תּוֹלְדוֹת

כל הזכויות שמורות
מותר להעתיק ולצלם ללא מטרות רווח

תלמוד תורה מורשה ירושלים

ת.ד. 34055 ירושלים 91340

תוכן העניינים

פרק כה

7..... הַלֵּדָת יַעֲקֹב וְעֵשׂו

14..... מְכִירַת הַבְּכוֹרָה

פרק כו

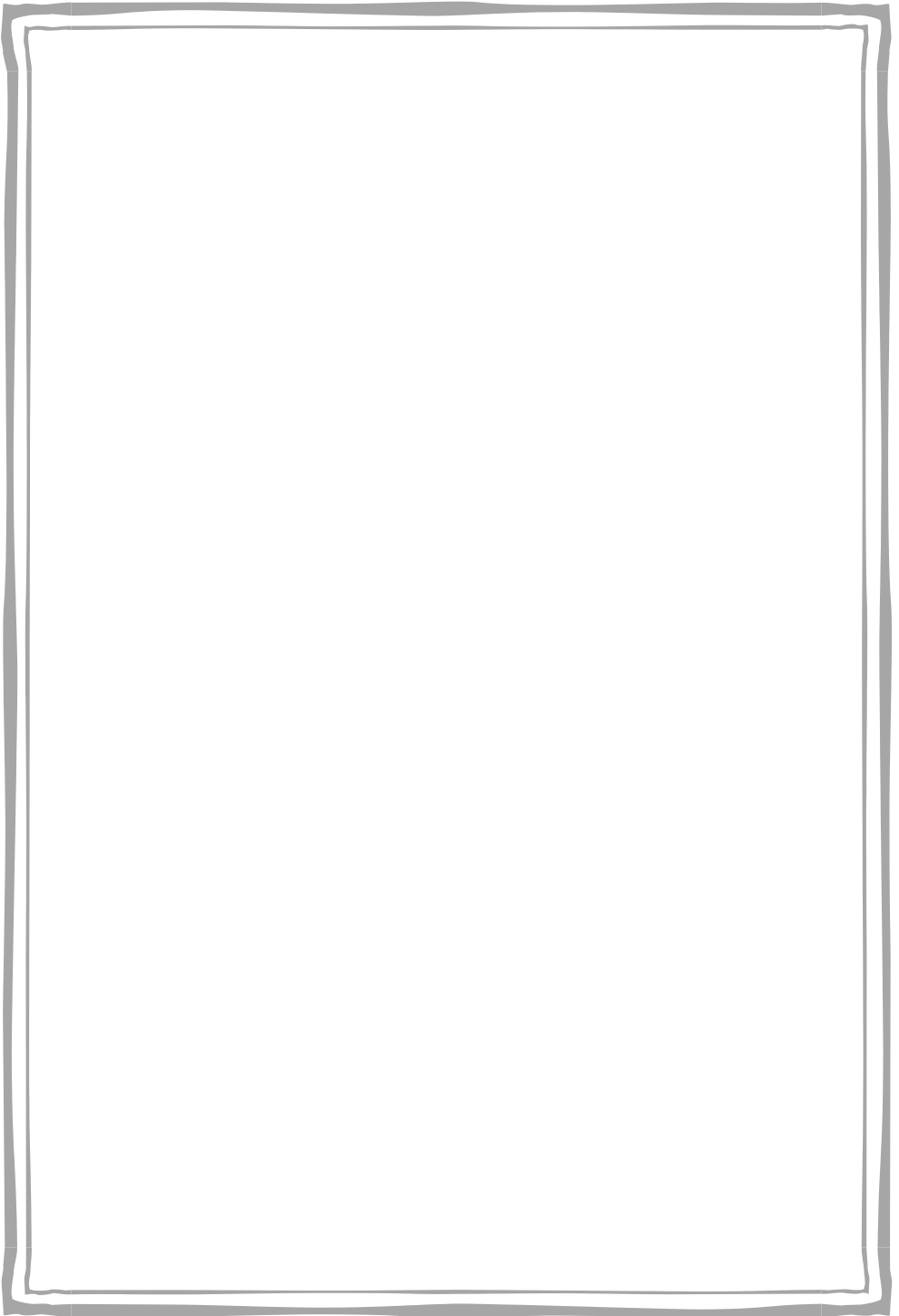
23..... יְרִידַת יִצְחָק לְגֵרָר

45..... נְשׂוֹת עֵשׂו הַחַתִּיּוֹת

פרק כז ותחילת פרק כח

45..... יַעֲקֹב מְקַבֵּל אֶת הַבְּרָכוֹת

67..... סְבוּם לְפָרְשֵׁי חַיֵּי שְׂרָה תּוֹלְדוֹת

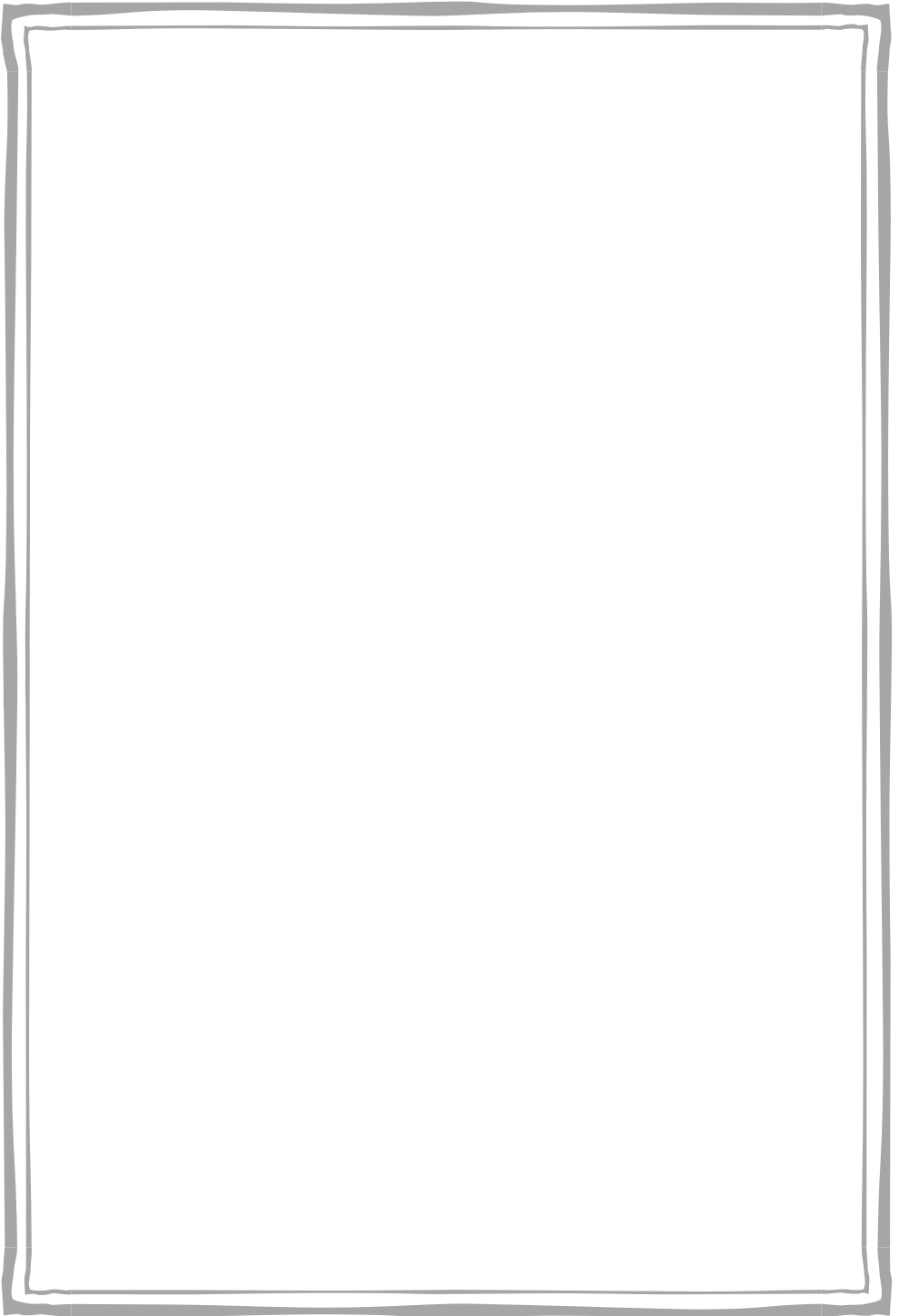
פרק כה

הַלְדָּת

יַעֲקֹב וְיַעֲשׂוּ

מְכִירַת

הַבְּכוֹרָה

פְּרֻשַׁת תּוֹלְדוֹת

הַלֵּלֹת יַעֲקֹב וְעֵשָׂו

(פְּרָק כה, פְּסוּקִים יט-כח)

”וְאֵלֶּה תּוֹלְדוֹת יַצְחָק בֶּן אַבְרָהָם

אַבְרָהָם הוֹלִיד אֶת יַצְחָק” (פְּסוּק יט)

הַתּוֹרָה שָׁבָה וּמְסַפֶּרֶת שְׂאֵבְרָהָם הוֹלִיד אֶת יַצְחָק, כְּדִי לְלַמְּדֵנוּ שֶׁיַצְחָק נִחְשָׁב בְּנוֹ מִמְּשִׁיכּוֹ שֶׁל אַבְרָהָם וְלֹא יִשְׁמַעֲאֵל.

יַצְחָק הָיָה צְדִיק כְּמוֹ אַבְרָהָם וְהֵלֵךְ בְּדַרְכָּיו.

”וַיְהִי יַצְחָק בֶּן אַרְבָּעִים שָׁנָה

בְּקַחְתּוֹ אֶת רִבְקָה בַּת בְּתוּאֵל הָאֲרָמִי...”

אָחוֹת לְבֵן הָאֲרָמִי לוֹ לְאִשָּׁה” (פְּסוּק כ)

רִבְקָה נוֹלְדָה וְגֵרָה בְּבֵיתָם שֶׁל בְּתוּאֵל וְלִבָּן שֶׁהָיוּ רְמָאִים וּרְשָׁעִים. גַּם אֲנָשֵׁי עֵינָהּ הָיוּ רְמָאִים וְעוֹבְדֵי אֱלִילִים. לְמִרּוֹת הַכֹּל רִבְקָה הִיָּתְהָ צְדִיקָתָהּ וְלֹא לְמִדָּה מִמְּעֻשֵׁיהֶם הָרָעִים.

וְכַךְ אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ זְכוֹרָנוּם לְבִרְכָה:

"לְהַגִּיד שְׂבַחָהּ שְׁהִיְתָה בֵּת רָשָׁע וְאַחוּת רָשָׁע
וּמְקוֹמָהּ אֲנֹשֵׁי רָשָׁע וְלֹא לְמַדָּה מִמַּעֲשֵׂיהֶם".

📖 "לְהַגִּיד שְׂבַחָהּ" - לֹסְפֵר עַל מַעֲשֵׂיהָ הַטּוֹבִים.

חֲכָמֵינוּ זְכוֹרָנוּם לְבִרְכָה הַמְשִׁילוּ אֶת רַבָּקָה לְשׁוֹשַׁנָּה בֵּין
הַחוֹתָּמִים (קוֹצִים).

מדוע?

מִפְּנֵי שֶׁרַבָּקָה גָּרָה בֵּין רָשָׁעִים הַדּוֹמִים לְקוֹצִים, וְאָף עַל
פִּי בֵּן עֲשֻׁתָּהּ מַעֲשִׂים טוֹבִים וְיָפִים כְּמוֹ פֶּרַח הַשׁוֹשַׁנָּה
שֶׁהוּא יָפָה וְרִיחָנִי.

עֲשָׂרִים שָׁנָה עָבְרוּ מֵאֵז נָשָׂא יֶצְחָק אֶת רַבָּקָה וַעֲדִין לֹא
נִוְלַד לָהֶם בֵּן.

"וַיַּעֲתֵר יֶצְחָק לַה' לִנְכַח אִשְׁתּוֹ

כִּי עֲקָרָה הִיא" (פְּסוּק כ"א)

📖 "וַיַּעֲתֵר" – הַתְּפִלָּה. "לִנְכַח" – מוֹל.

יֶצְחָק אָהַב מְאֹד אֶת רַבָּקָה אִשְׁתּוֹ. הוּא הִתְפַּלֵּל תְּפִלוֹת
רְבוֹת לַה' שֶׁיִּתֵּן לוֹ בֵּן מִמֶּנָּה. הוּא רָצָה שֶׁתִּבְטַחַת ה'
לְאַבְרָהָם: "וְאֶעֱשֶׂךָ לְגוֹי גְדוֹל" תִּתְקַים עַל יְדֵי הַוּלְדָתָהּ

בן מרבקה. מִבֵּן זֶה יוֹלְדוּ צְאֲצָאִים רַבִּים מְאֹד, עַד שִׁיְהִיו לְעַם גָּדוֹל וְחָשׁוּב.

“וַיַּעֲתֶר לוֹ ה' וַתַּהַר רַבֵּקָה אִשְׁתּוֹ”

📖 “וַיַּעֲתֶר” - קִבַּל אֶת הַתַּפְּלָה. “וַתַּהַר” - הִיִּתָה בְּהַרְיוֹן.

ה' אָהַב אֶת יִצְחָק בֶּן אֲבִרְהָם מְאֹד וְקִבַּל אֶת תַּפְּלוּתוֹ.

הָאֵם הַהַרְיוֹן שֶׁל רַבֵּקָה הִיָּה הַרְיוֹן רָגִיל?

נֹאמֵר:

“וַיַּתְרַצְעוּ הַבָּנִים בְּקַרְבָּה” (פְּטוּק כב)

הַרְיוֹנָה שֶׁל רַבֵּקָה הִיָּה קָשָׁה מְאֹד, הִיא הִרְגִּישָׁה כְּאִלּוּ הַתִּינוּקוֹת רָצִים בְּבִטְנָה.

חֲכָמֵינוּ זְכוֹרֵנוֹם לְבִרְכָה מְסֻפְּרִים שֶׁרַבֵּקָה שָׁאַלָה נָשִׁים רַבּוֹת, הָאֵם גַּם לָהֵן הִיָּה צָעֵר כְּזֶה בְּזִמְנֵי הַרְיוֹנָן? כִּלְאֵי עֲנֵנוּ לָהּ, שְׁלֵא הִיָּה לָהֵן הַרְיוֹן כְּזֶה מֵעוֹלָם.

“וַתֹּאמֶר אִם בֶּן לָמָּה זֶה אֲנִכִּי”

אִם מְנַהֵג כָּל הַנָּשִׁים, שְׂאִינָן סוֹבְלוֹת כֶּךָ, לָמָּה נִגְרַם לִי צָעֵר גָּדוֹל כָּל כֶּךָ?

“וַתִּלְךְ לְדָרוֹשׁ אֶת ה'”

רבקה שְׁהִיְתָה יִרְאֵת ה' הַחֲלִיטָה לְשֹׂאֵל אֶת ה' עַל
הַהֲרִיזוֹן הַקָּשָׁה שָׁלָה.

היא הִלְכָה לְשֹׂאֵל אֶת שֵׁם, שְׁהִיָּה נְבִיא, בְּבֵית מִדְרָשׁוֹ.

”וַיֹּאמֶר ה' לָהּ שְׁנֵי גֹיִים בְּבִטְנָךְ וְשְׁנֵי לְאֻמִּים” (פְּסוּק כג)

ה' נִעְנָה לְשֹׂאֲלָתָהּ שֶׁל רַבְקָה וְאָמַר לְשֵׁם לְהַגִּיד לָהּ:
שְׁנֵי אֲבוֹת לְעַמִּים גְּדוֹלִים יֵצְאוּ מִבִּטְנֶךָ, וְכָל אֶחָד מֵהֶם
יִתְבָּרֵךְ בְּמַלְכִים גְּדוֹלִים שְׁיִשְׁלְטוּ בְּעוֹלָם.

”מִמַּעֲיָךְ יִפְרְדּוּ”

שְׁנֵיהֶם יִהְיוּ שׁוֹנִים לְגַמְרֵי זֶה מְזֵה.

”וְלֵאֵם מְלֵאֵם יֵאֱמָר”

כָּל עַם יִנְסֶה לְהִיּוֹת חֲזָק יוֹתֵר וְלִמְלֶכֶךְ עַל הָאֲחֵר.

מִי יִהְיֶה הַחֲשׁוֹב מִבֵּין הַשָּׁנִים?

סוּד זֶה גִּילָהּ ה' לְרַבְקָה:

”וְרַב יַעֲבֹד צַעִיר”

הַבֵּן הַגָּדוֹל שְׁעֵתִיד לְהַנֹּלֵד (עֲשׂו) יִהְיֶה עֹבֵד לְאָחִיו
הַקָּטָן (יַעֲקֹב).

כְּלוּמַר יַעֲקֹב יִהְיֶה הָאָדוֹן שֶׁל עֲשׂו.

והנה סוף סוף הגיע זמן הלכה:

“וימלאו ימיה ללדת והנה תומים בבטנה” (פסוק כד)

מדוע נאמר “תומים” ולא תאומים?

חכמינו זכרונם לברכה אומרים שהתורה באה ללמדנו שתאומים אלה לא היו דומים, הם היו שונים לחלוטין.

“ויצא הראשון אדמוני בלו כאדרת שער

ויקראו שמו עשו” (פסוק כה)

עשו לא היה נראה ככל תינוק, כל גופו היה מלא שערות וצבעו היה משונה - צבע אדם.

“ואחרי כן יצא אחיו” (פסוק כו)

הבן השני, לעמת זאת, יצא מבטן אמו כשכשרו חלק, נעים ונחמד.

“וידו אוחות בעקב עשו”

האח הקטן תפס בקצה רגלו של אחיו, כאלו רצה לצאת ראשון.

“ויקרא שמו יעקב”

מי קרא לו בשם זה?

יִצְחָק.

מדוע בחר יצחק לקרא ליעקב בשם זה?

יִצְחָק קָרָא לְבְנוֹ הַקָּטָן בְּשֵׁם יַעֲקֹב עַל שֵׁם אַחִיזָתוֹ
בְּעַקֵּב אָחִיו.

”וַיִּגְדְּלוּ הַנְּעָרִים” (פסוק כז)

אֲמָנָם כַּאֲשֶׁר יַעֲקֹב וַעֲשׂוּ הָיוּ יְלָדִים קְטַנִּים נִרְאָתָה
הַתְּנַהֲגוּתָם דּוֹמָה, אֲבָל כַּאֲשֶׁר הִחֲלוּ לְהִתְבַּגֵּר, הֵם
הַתְּנַהֲגוּ בְּצוּרָה שׁוֹנָה לְגַמְרֵי.

”וַיְהִי עֲשׂוּ אִישׁ יוֹדֵעַ צִיד אִישׁ שֹׁדֵד”

עֲשׂוּ הָיָה אִישׁ אַכְזָר וְעַרְמוּמִי וְהִרְבָּה לְהִתְעַסֵּק בְּצִיד.
גַּם עַל בְּנֵי אָדָם שֶׁעָבְרוּ בַּדְּרָכִים הוּא לֹא רַחֵם, הוּא פָּגַע
בָּהֶם וּגְזַל מֵהֶם אֶת כֶּסֶפָּם.

כִּיצַד הַתְּנַהֵג יַעֲקֹב?

נֶאֱמַר:

”וַיַּעֲקֹב אִישׁ תָּם יוֹשֵׁב אֲהָלִים”

יַעֲקֹב הִתְרַחַק מִן הָעָרְמָה וְהִרְמָאוֹת וְאָהֵב אֶת הָאֱמֶת.
הוּא לָמַד תּוֹרָה בְּחֶשֶׁק וּבְשִׂמְחָה בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה. הוּא

הִיָּה רַךְ לְאֵהָלָ שֶׁל אֲבֵרָהֶם וַיִּצְחַק כְּדִי לִשְׁמַעַ אֶת דְּבָרֵי ה', וְהִרְבָּה בְּתַפְלָה.

"וַיֵּאָהֵב יִצְחָק אֶת עֲשׂו כִּי צִיד בְּפִיו" (פְּסוּק כח)

יִצְחָק אָהֵב אֶת עֲשׂו כִּי עֲשׂו הֵבִיא לוֹ צִיד לֶאֱכֹל.

יִצְחָק יָדַע שֶׁעֲשׂו עוֹשֶׂה הִרְבָּה מַעֲשִׂים רָעִים וְהִצְטַעַר עֲלֵיהֶם מְאֹד.

אִם כֵּן מִדּוּעַ קָרַב יִצְחָק אֶת עֲשׂו וְאָהָבוּ כֹּל כֵּךְ?

יִצְחָק אָהֵב אֶת עֲשׂו עַל שֶׁהִיָּה מְבִיא לוֹ צִיד לֶאֱכֹל, וְהִיָּה מְשַׁבַּח אוֹתוֹ עַל מַעֲשָׂהוּ הַטוֹב. הוּא קָנָה שְׁבִזְכוֹת אֶהְבָּתוֹ זוֹ, יַעֲזֹב עֲשׂו אֶת מַעֲשָׂיו הָרָעִים וַיִּרְצֶה לַעֲשׂוֹת מַעֲשִׂים טוֹבִים.

"וַרְבֵּקָה אוֹהֶבֶת אֶת יַעֲקֹב"

רְבֵּקָה אָהֶבֶת אֶת יַעֲקֹב מְאֹד כִּי רָאֲתָה שֶׁהוּא אִישׁ תָּם וַיִּשֶׁר, הָאוֹהֵב רַק אֶת הָאֱמֶת וְהוֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ ה'.

הִיא שָׁמְחָה מְאֹד לְרֵאוֹת אֶת יַעֲקֹב שׁוֹקֵד עַל לְמוֹד הַתּוֹרָה וְהוֹלֵךְ בְּדַרְכֵי אֲבוֹתָיו הַטוֹבִים. הִיא גַם זָכְרָה אֶת דְּבָרֵי ה', שֶׁיַּעֲקֹב הוּא הַחֲשׁוּב מִבֵּין שְׁנֵי הַבָּנִים וְעֵתִיד לִהְיוֹת אֲדוֹנוֹ שֶׁל עֲשׂו.

מִיּוֹם לְיוֹם אָהֶבֶת רְבֵּקָה אֶת יַעֲקֹב יוֹתֵר וַיּוֹתֵר.

מְכִירַת הַבְּכוֹרָה

(פסוקים כט-לד)

”וַיֹּזֶד יַעֲקֹב נְזִיד” (פסוק כט)

📖 ”וַיֹּזֶד” - בשל.

יַעֲקֹב בִּשְׁל נְזִיד עֲדָשִׁים, תְּבַשִּׁיל שְׁמֵתְבִשֵּׁל מֵהָר, כִּי לֹא רָצָה לְהִתְבַּטֵּל מִלְמוּד תּוֹרָה וּלְהִקְדִּישׁ זְמַן רַב לְבִישׁוּלִים שׁוֹנִים.

”וַיָּבֵא עֲשׂו מִן הַשְּׂדֵה וְהוּא עֵיף”

עֲשׂו חָזַר מִן הַשְּׂדֵה עֵיף וְרָעַב לְאַחַר שְׁפָל הַיּוֹם עָסַק בְּצִיד חַיּוֹת וּבְגִזּוּל בְּנֵי אָדָם.

”וַיֹּאמֶר עֲשׂו אֶל יַעֲקֹב”

הַלְעִיטְנִי נָא מִן הָאָדָם הָאָדָם הַזֶּה...” (פסוק ל)

📖 ”הַלְעִיטְנִי” - תן לי לאכול מיד.

מִדּוּעַ עֲשׂו לֹא בִשְׁל לְעֲצָמוֹ מִן הַצִּיד שֶׁהֵבִיא ?

לְעֲשׂו לֹא הִיָּתָה סְבֻלָּנוּת, הוּא רָצָה לְאָכֵל מִיָּד.

”וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב מְכַרָה כִּיּוֹם אֶת בְּכוֹרְתִּי לִי” (פסוק לא)

יעקב רצה את הבכורה פי רצה לקבל את ברכות ה' המגיעות לאח הבכור, ולא כפי לקבל פי שנים ברכושו של יצחק.

מדוע רצה יעקב לקחת מעשו את הברכות המיעדות לבכור?

יעקב הזדעזע מאד מאכזריותו של עשו ומעבודת האלים שלו.

הוא הבין שעשו איננו הולך בדרך אבותיו ולכן הוא לא ראוי להקרא בכור ולקבל את הברכות שקבלו אברהם ויצחק אביו מאת ה'.

יעקב גם הבין שאם עשו יקבל את הברכות מאביו, תהיה לו ולבניו סכנה גדולה.

מדוע?

יעקב ידע שאם עשו יקבל את הברכה להיות הגביר והאדון, הוא ישתמש בה לרעה. הוא ימשול ביעקב ובבניו וירדף אחריהם להרגם.

לכן הזדרז יעקב לקנות הבכורה מיד באותו היום.

“ויאמר עשו הנה אנכי הולך למות

ולמה זה לי בכרה” (פסוק לב)

בְּאוֹתָהּ שָׁעָה גַם עָשׂוּ הַבֵּינִין שֶׁבְּגִלְלֵי שְׂאִינָנוּ הוֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ
אֲבוֹתָיו, לֹא מַגִּיעָה לוֹ הַבְּכוּרָה.

”...וַיִּשְׁבַּע לוֹ וַיִּמְכַּר אֶת בְּכוֹרָתוֹ לְיַעֲקֹב” (פְּסוּק לג)

עָשׂוּ הַתְּחִיב בְּשִׁבוּעָתוֹ לְמַכּוֹר אֶת הַבְּכוּרָה לְיַעֲקֹב
לְעוֹלָם בְּלִי לְהִתְחַרֵּט.

הֵאֵם עָשׂוּ הַצִּטְעָר עַל כֵּךְ שֶׁמְכַר אֶת הַבְּכוּרָה ?

נֶאֱמַר:

”...וַיִּבֹז עָשׂוּ אֶת הַבְּכוּרָה” (פְּסוּק לד)

📖 "ויבז" – זלזל.

עָשׂוּ זְלִזְל בַּבְּכוּרָה, וְלָכֵן לֹא הַצִּטְעָר עַל הַמְכִירָה.

בְּמַעֲשֵׂה זֶה הִרְאָה עָשׂוּ שֶׁהָאֶכָּל חָשׁוּב לוֹ הִרְבֵּה יוֹתֵר
מִבְּרוּכּוֹת ה'.

ביאורי מילים

אוחז - מחזיק

ויעתר - התפלל

עקב - החלק האחורי של

לנוכח - מול

כף הרגל

ויעתר - קבל את התפלה

תם - ישר, ל'א מרמה

גוים, לאמים - עמים

נזיד - תבשיל

יאמץ - ינסה לנצח

להלעיס - להאכיל הרבה

רב - גדול

בבת אחת, כמו

שמאכילים בהמות

מלאו הימים - הגיע הזמן

לבוז - ללעג, לזלזל

אדרכת - מעיל

מקורות לפרק כה

פסוק יט: יצחק הוא בנו ממשיכו של אברהם - רמב"ן: "ולכן חזר והשלים - 'אברהם הוליד את יצחק', לומר כי הוא לבדו תולדותיו".

יצחק היה צדיק כאברהם - צרור המור: "כי תולדותיו לא היו, אלא היותו בן אברהם, צדיק כאביו והולך בדרכי ה', שהיה ניכר במעשיו שהיה בן אברהם".

פסוק כ: רבקה לא למדה ממעשי אביה וממעשי אנשי חזן - רש"י על פי מדרש רבה (סג, ד).

פסוק כא: אהבת יצחק לרבקה - רד"ק: "הרבה בתפילה על אשתו שתלד, לפי שהיה אוהב אותה אהבה יתירה, ומאהבתה לא רצה לקחת אשה אחרת עליה".

פסוק כב: קושי הריונה של רבקה - על פי בראשית רבה (סג, ו).

פירוש המילים "אם כן" - אם אין זה מנהג הנשים - אבן עזרא.

פסוק כג: פירוש "שני גויים" - שני אבות לעמים - רס"ג.

"שני לאמים" - מלכויות - רש"י: "אין לאום אלא מלכות".

ההבדל השורשי בין הבנים - רש"י: "מן המעיים הם נפרדים, זה לרשעו וזה לתומו".

פסוק כד: המילה "תומים" מורה על השוני בין הבנים - רש"י: "והנה תומים - חסר... אבל כאן אחד צדיק ואחד רשע".

פסוק כו: רצונו של יעקב לצאת ראשון - על פי רש"י: "ויעקב בא לעכבו, שיהא ראשון ללידה כראשון ליצירה".

יצחק קרא ליעקב בשמו - רש"י בפירושו השני: "דבר אחר - אביו קרא לו יעקב על שם אחיזת העקב".

פסוק כז: ערמומיותו של עשו - על פי אבן עזרא: "לעולם מלא מרמות, כי רוב החיות בדרך מרמה יתפסו".

עשו עבד עבודה זרה - רש"י: "כיון שנעשו בני שלוש עשרה שנה, זה פירש לבתי מדרשות וזה פירש לעבודת אלילים".

עיסוקו של יעקב בתורה - רש"י: "יושב אהלים - אהלו של שם ואהלו של עבר".

שקידתו בתורה - מדרש תנחומא (וישלח ט): "אין לך אדם שהיה יגע בתורה כאבינו יעקב".

פסוק כח: אהבתו של יצחק לעשו כדי לקרבו - בעל הליקוטים (בחומש "רב פנינים"): "...ועוד קיוה אולי ימשכנו בעבותות אהבה אליו ויחזירנו למוטב, על כן התקרב אליו, אכל מצידו".

אהבת רבקה ליעקב בגלל לימוד התורה - רבנו אברהם בן הרמב"ם: "וגברה אהבתה הטבעית ליעקב לפי שהיה יושב אהלים".

אהבת רבקה ליעקב בגלל דברי ה' - רשב"ם: "שהיתה מכרת בתורתו, וגם ממה שאמר הקב"ה - 'ורב יעבד צעיר'".

התחזקות אהבת רבקה מיום ליום - פסיקתא זוטרתא על פסוקנו: "בכל יום ויום מתווספת לו אהבה על אהבתו".

פסוק ל: בקשת הנזיד בשל תאוות אכילה - על פי רד"ק: "וכי היה גרגרן... ומרוב גרגרנותו לא שמר עד שיבשל הוא מצידו ויאכל".

פסוק לא: רצון יעקב בבכורה כדי לקבל את ברכות ה' - מלבי"ם:
"ויעקב לא נתאווה הבכורה בעבור שיירש פי שניים או בעבור הכבוד,
רק שרצה שהוא יהיה היורש מהברכות האלקיות בעניינים הנפשיים...
באשר ראה שעשו אינו ראוי לזה..."

יעקב הבין שעשו אינו ראוי לבכורה - דרשות הר"ן (דרוש שני): "ולזה
אמר יעקב בראותו רוע מעשיו אחרי אשר אני מעלה אבותי על ראש
תפארתי - 'מכרה כיום את בכורתך לי', כי אין מן הראוי שתריח כל היום
ריח שדך ואנכי הולך בעקבות אבינו..."

הסכנה שבקבלת עשו את הברכות - רמב"ן (כו, ז): "ואם יתברך בה עשו
אחיך תתקיים בו ובזרעו לעולם, ואין לך עמידה לפניו".

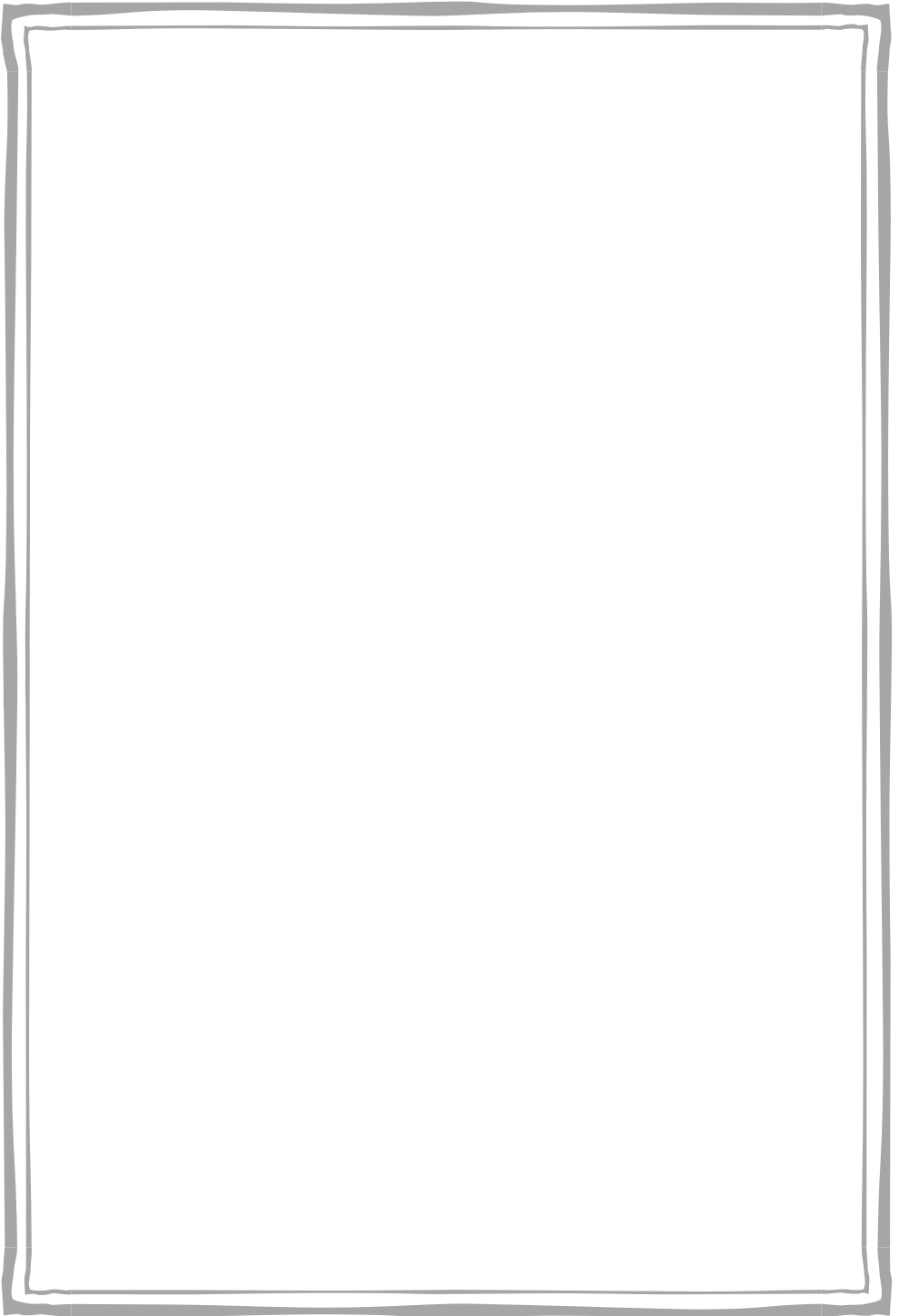
פסוק לב: עשו הבין שאינו ראוי לבכורה - דרשות הר"ן (שם): "ועשו
התבונן בעצמו ממעשהו אשר בחר בו... לא בחרתי בדרך אבותי אשר
תפארתם לשבת בית... ומה בצע כי יקרא שם אבותי עלי, ולא דרכיהם
דרכי".

פרק כו

וְרִידַת יַעֲזֹק לְגֶר

ירידת יצחק לגרר

(פסוקים א-ג)

"ויהי רעב בארץ..."

וילך יצחק אל אבימלך מלך פלישתים גררה" (פסוק א)
📖 "גררה" - אל גרר.

למרות הרעב, יצחק לא רצה לעזוב את הארץ הטובה.
רק כִּאֲשֶׁר הִתְחַזַּק הָרָעֵב וְלֹא נִשְׁאַר עוֹד אֶכָּל כְּדֵי
לחיות, נֶאֱלָץ יִצְחָק לְעֹזֵב אֶת מְקוֹמוֹ.

לאן תכנן יצחק לרדת?

יצחק תכנן להמשיך מגרר לארץ מצרים.

"וירא אליו ה' ויאמר אל תירד מצרימה" (פסוק ב)

📖 "וירא" - נראה.

בפסוק זה ה' מדבר עם יצחק בפעם הראשונה.

כשם שאהב ה' את אברהם ודבר אתו, כך אהב את
יצחק ודבר אתו.

הדבר הראשון שצנה ה' את יצחק הוא שלא יצא
מהארץ הקדושה.

מדוע ה' צִוָּה אֶת יִצְחָק לְהִשָּׂאֵר בְּאֶרֶץ לְמִרְוֹת הָרָעַב?

יִצְחָק הָיָה קָדוֹשׁ כְּמוֹ קַרְבֵּן, שֶׁהָרִי הֵלַךְ בְּרִצּוֹן לְהַעֲקֹד
עַל גְּבֵי הַמְּזֻבָּח, לְכֵן אֵין רְאוּי לוֹ שִׁיֵּצֵא לְחוּצָה לְאֶרֶץ,
שֶׁכָּל הָאֲרָצוֹת טְמֵאוֹת חוּץ מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל.

”שָׁכַן בְּאֶרֶץ אֲשֶׁר אָמַר אֱלֹהִים”

ה' אָמַר לְיִצְחָק שִׁיגֹר בְּאֶרֶץ, יִבְנֶה אוֹתָהּ, יִזְרַע וַיַּחַרֶּשׁ
בָּהּ.

”גֹּר בְּאֶרֶץ הַזֹּאת” (פְּסוּק ג)

ה' חָזַר עַל הַצְּוִי לְיִצְחָק שִׁיגֹר בְּאֶרֶץ כְּדֵי שִׁיִּצְחָק יִבִּין
שֶׁעָלָיו לְהִשָּׂאֵר בָּהּ לְעוֹלָם, וְאֶכֶן יִצְחָק אָבִינוּ לֹא יֵצֵא
מִן הָאֶרֶץ כָּל יְמֵי חַיָּו.

ה' הִבְטִיחַ לְיִצְחָק בְּרָכוֹת גְּדוּלוֹת וּמִיַּחֲדוֹת:

”וְאַהֲיָה עִמָּךְ וְאַבְרָכְךָ”

כִּי לָךְ וּלְזֶרְעֶךָ אֶתֶּן אֶת כָּל הָאֲרָצוֹת הָאֵל”

מדוע נֶאֱמַר ”אֶת כָּל הָאֲרָצוֹת” הֲרִי ה' הִבְטִיחַ לְיִצְחָק
אֶרֶץ אַחַת בְּלִבְד?

ה' הִבְטִיחַ לְיִצְחָק אֶת הַמַּמְלָכוֹת שֶׁהָיוּ בְּאֶרֶץ, שֶׁהָרִי
מַלְכִים רַבִּים הָיוּ בְּאֶרֶץ וּלְכָל אֶחָד מֵהֶם מַלְכוּת מְשֻׁלוֹ.

”והקימתי את השבועה אשר נשבעתי לאברהם אביך”
בפסוק זה נשבע ה' ליצחק לתת לו ולזרעו את הארץ,
ובכך תקויים השבועה שנשבע לאברהם.

מדיע חזר ה' ונשבע ליצחק שיתן את הארץ לזרעו,
הרי כבר נשבע שבועה זו לאברהם?

ה' אהב את יצחק ורצה להשבע גם לו. בכך תהיה
לבניו זכות השבועה גם של אברהם וגם של יצחק.

”עקב אשר שמע אברהם בקלי

וישמר משמרתו מצותי חקותי ותורתו” (פסוק ה)

ה' משבח את אברהם על ששמע בקולו וקיים את
מצותיו. אברהם לא חסך כל טרחה או מאמץ, בשעת
הצורך הוציא כסף רב כדי לקיים את המצוות באפן
השלם ביותר.

בולטת היתה מצנת הכנסת אורחים בה השקיע מאמץ
וממון רב, ומפלאה היתה מסירות נפשו שהתגלתה
בקיימו את מצנת ברית המילה.

למעלה מכל המצוות עומדת עקנת יצחק כמופת
(הגמא מפלאה) לדורות עולם, מופת למסירות נפש על
קיום מצנת ה'.

מדוע הבטחות אלו הובטחו בזכות אברהם ולא בזכות
יצחק שהיה צדיק כמותו?

מפני שאברהם אבינו היה הראשון שהלך מעיר לעיר
ומארץ לארץ ולמד את הבריות להכיר את ה' ולעבדו.

”וישב יצחק בגרר” (פסוק ו)

האם קל היה לשבת בגרר?

נדאי שלא. גם בגרר היה רעב כבד והיה קשה מאד
לשבת שם.

מפלאה היתה יראת השמים של יצחק. הוא שמע בקול
ה' ונתר על ירידתו למצרים, אף על פי שהיה בה אכל
בשפע.

האם אבימלך מלך פלישתים ערן קבלת פנים ליצחק
ורבקה? האם בני העיר דאגו להם? האם הציעו להם
אכל ושתייה?

נאמר:

”וישאלו אנשי המקום לאשתו” (פסוק ז)

אבימלך ואנשי ארצו לא קבלו את פני יצחק ורבקה
ולא דאגו לצרכיהם. רשעים אלו התענינו ביופיה של
רבקה ושאלו מי היא על מנת שיוכלו לקחתה למלך.

”וַיֹּאמֶר אַחֲתֵי הוּא כִּי יֵרָא לְאִמֹר אִשְׁתִּי

פֶּן יִהְרַגְנִי אֲנֹשֵׁי הַמָּקוֹם עַל רִבְקָה”

כְּשֶׁרָאָה יִצְחָק שְׂאֲנֹשֵׁי גִרְרָה הֵם רְשָׁעִים וּמִתְעַנְיָנִים
בְּיוֹפְיָהּ שֶׁל רִבְקָה אִשְׁתּוֹ, פָּחַד שָׁמָּה יִהְרַגוּהוּ וַיִּקְחוּ
אוֹתָהּ, עַל כֵּן אָמַר: ”אַחֲוֹתֵי הִיא” כְּפִי שֶׁעָשָׂה אֲבָרָם
אֲבִיו עִם שָׂרָה בִּירִידָתָם לְמִצְרַיִם.

אֲבִימֶלֶךְ לֹא הֵעִז לְקַחַת אֶת רִבְקָה לוֹ לְאִשָּׁה, לְמִרְוֹת
מִחֲשַׁבְתּוֹ שֶׁרִבְקָה הִיא אַחֲוֹת יִצְחָק וְלֹא אִשְׁתּוֹ, מִפְּנֵי
שֶׁזָכַר אֶת הַצָּרָה שֶׁבָּאָה עָלָיו כְּאֲשֶׁר לְקַח אֶת שָׂרָה.

יָמִים רַבִּים יָשָׁב יִצְחָק בְּגִרְרָה, וְהִנֵּה הַשִּׁקְיָף אֲבִימֶלֶךְ
וְרָאָה:

”וְהִנֵּה יִצְחָק מִצְחָק אֶת רִבְקָה אִשְׁתּוֹ” (פְּסוּק ח)

אֲבִימֶלֶךְ רָאָה שֶׁיִצְחָק מִתְנַהֵּג בְּחִבָּה אֶל רִבְקָה, כְּמִנְהַג
אִישׁ עִם אִשְׁתּוֹ, וְאָז הִבִּין שֶׁרִבְקָה הִיא אִשְׁתּוֹ שֶׁל יִצְחָק.

”וַיֹּאמֶר אֲבִימֶלֶךְ מָה זֹאת עֹשִׂיתְ לָנוּ

כִּמְעוּט שָׂכַב אַחַד הָעַם אֶת אִשְׁתּוֹ” (פְּסוּק י)

אֲבִימֶלֶךְ הִתְמַם וְהֵאֱשִׁים אֶת יִצְחָק בְּמָקוֹם לְבָקֵשׁ
סְלִיחָה עַל שֶׁלֹּא קִבְּלוּ כְּרֹאוֹי, וְעַל מִחֲשַׁבְתּוֹ וּמִחֲשַׁבַת
בְּנֵי עַמּוֹ לְקַחַת אֶת רִבְקָה.

אחרי שדבר עם יצחק הזהיר אבימלך את בני עמו:

”הנוגע באיש הזה ובאשתו מות יומת” (פסוק יא)

מדוע צוה אבימלך את כל עמו, שלא לגעת ביצחק וברבקה?

אבימלך זכר את הענש שקבלו הוא ואנשי ביתו כאשר לקח את שרה. הוא פחד שמא אחד מבני עמו יקח את רבקה וה' יעניש את כולם.

אבימלך הניח ליצחק לשבת בארצו כשם שהניח לאברהם.

”ויזרע יצחק בארץ ההיא” (פסוק יב)

שמחה גדולה היתה ליצחק כאשר עסק בזריעת שדותיה של הארץ המבטחת. הוא ידע שגם ארץ פלישתים (חבל עזה) היא חלק מהארץ שאותה הבטיח ה' לתת לאברהם ליצחק ולזרעם.

במעשים אלו קים יצחק את דברי ה': ”שכון בארץ אשר אמר אליך”.

האם גדילת התבואה בשדהו של יצחק היתה דומה לגדילת התבואה בשאר השדות?

נאמר בפסוק:

"וַיִּמְצָא בַשָּׂנֵה הַהִיא מֵאָה שְׁעָרִים וַיְבָרְכֵהוּ ה'"

📖 "שערים" - מלשון לשער, להעריך.

בשדהו של יצחק גדלה תבואה רבה מאד, פי מאה ממה שחשבו החקלאים בגרר שתגדל.

דבר זה הנה לפלא בעיני כל אנשי גרר. בפלא זה גלה ה' את אהבתו הגדולה ליצחק.

"וַיַּגְדֵּל הָאִישׁ וַיֵּלֶךְ הַלֹּדֶף וַיַּגְדֵּל" (פסוק יג)

יצחק התעשר מאד מתבואתו הרבה, מפני שרבים מאנשי גרר באו לקנותה. מלבד תבואתו באו רבים לקנות את זבל בהמותיו.

מדוע?

גם בזבל בהמותיו שרתה ברכה מיחדת, הוא הצמיח תבואה מרבה ומשבחת, עד שהיו אנשי גרר אומרים:

"זָבֵל פְּרֻדוֹתָיו שֶׁל יִצְחָק וְלֹא כֶסֶף וַיִּזְהָבוּ שֶׁל אַבְיִמֶלֶךְ."

כלומר, עדיף לנו לקבל מזבל הפרדות של יצחק ולא לקבל מזהבו וכספו של אבימלך.

יִצְחָק קָבַל אֶת כָּל־ם בְּשִׂמְחָה וּבִסְכָּר פָּנִים יְפוֹת, הוּא שִׂמַּח לְמַכַּר מִתְּבוּאָתוֹ לְבְנֵי גֵרָר, כְּדֵי שְׂיִוְכְלוּ לְהַכִּיֵּן לָחֶם וְלֹא יָמוּתוּ בְּרָעָב.

“עַד בִּי גָדַל מְאֹד”

הַבְּרָכָה שִׁשְׁרָתָה בְּבֵיתוֹ שֶׁל יִצְחָק הִלְכָה וְרַבְתָּה, וְלֹא נִגְרַם שׁוּם הֶפְסֵד בְּרִכּוּשׁוֹ.

בְּבֵית יִצְחָק שִׁרְתָה בְּרָכָה כָּל כֶּךָ גְּדוּלָה עַד שְׁנֵהֲיָה עֲשִׂיר יוֹתֵר מִהָעֶשֶׂר לוֹ רִגְלִים מְלָכִים.

“וַיְהִי לוֹ מִקְנֵה צֹאן וּמִקְנֵה בָקָר וְעַבְדָּה רַבָּה” (פְּסוּק יד)

📖 “עַבְדָּה” – עַבְדִּים.

תְּמוּרַת תְּבוּאָתוֹ הִרְבָּה קָבַל יִצְחָק כְּבָשִׂים, עֲזִים, פְּרוֹת וְעַבְדִּים לְרַב.

הַפְּלִשְׁתִּים הִחֲלוּ לְקַנֵּא בְּיִצְחָק. וְכֵן נֶאֱמַר:

“וַיִּקְנְאוּ אֹתוֹ פְּלִשְׁתִּים”

רְשָׁעִים הָיוּ הַפְּלִשְׁתִּים וְלֹא יָדְעוּ לְהַפִּיר טוֹבָה לְיִצְחָק עַל הַטּוֹבוֹת שֶׁעָשָׂה עִמָּהֶם וְעַל הַבְּרָכָה שֶׁבָּאָה לָהֶם בְּזַכּוּתוֹ, וּבְמִקּוּם לְשִׁמוּחַ בְּטוֹבָה שֶׁהִגִּיעָה לְיִצְחָק הֵם קָנְאוּ בּוֹ.

מה גרמה קנאה זו ?

נאמר :

”וַיֹּאמֶר אַבְיִמֶלֶךְ אֶל יִצְחָק לֵךְ מֵעִמָּנוּ

כִּי עֲצַמְתָּ מִמֶּנּוּ מְאֹד” (פסוק טז)

הקנאה גרמה לאבימלך לגרש את יצחק. כל כך קשה הייתה קנאתם עד שהיו מוכנים להפסיד את התבואה הרבה שספק להם יצחק בימי הרעב.

כיצד היה צריך אבימלך לנהג ?

אבימלך היה צריך להודות ליצחק על עזרתו הרבה בתקופת הרעב, ולבקש ממנו להשאיר בארצו.

”וַיֵּלֶךְ מִשָּׁם יִצְחָק וַיַּחַן בְּנַחַל גֵּרָר וַיֵּשֶׁב שָׁם.

וַיֵּשֶׁב יִצְחָק וַיַּחְפֹּר אֶת בְּאֵרוֹת הַמַּיִם

אֲשֶׁר חָפְרוּ בִּימֵי אֲבֹתָהֶם אֲבִיו

וַיִּסְתַּמּוּם פְּלִשְׁתִּים אַחֲרֵי מוֹת אֲבֹתָהֶם...” (פסוקים יז-יח)

למרות רשעותם של הפלשתים, שסתמו את הבארות שחפר אברהם ומלאו אותם עפר, שב יצחק וחפר את הבארות.

חפירת הבארות היתה מלאכה קשה, יצחק לא התעצל
ובעמל רב חפר את הבארות.

”וַיִּקְרָא לָהֶם שְׁמוֹת בְּשֵׁמוֹת אֲשֶׁר קָרָא לָהֶן אָבִיו”

יצחק נתן כבוד גדול לאברהם אביו ולכן קרא לבארות
באותם השמות שנתן להם אברהם.

בשביל מי חפר יצחק את הבארות?

יצחק לא חפר את הבארות רק לצורך בני ביתו, אלא גם
כדי להשקות את עבדיו הדרכים הצמאים והעייפים.

וכך אמרו חכמינו זכרונם לברכה:

**”אשריהם הצדיקים, שבכל מקום שהם הולכים הם
כורים בארות וממציאים המים לרבים”.**

📖 **”כורים”** – חופרים.

**מדוע היו עבדיו הדרכים צמאים באזור גרר באפן
מיחד?**

מפני שהעיר גרר היתה בארץ הנגב, מקום יבש וחסר
מאד.

”וַיַּחְפְּרוּ עַבְדֵי יִצְחָק בְּנַחַל”

וַיִּמְצְאוּ שָׁם בְּאֵר מַיִם חַיִּים” (פסוק יט)

יצחק היה איש אמיץ, הוא שב ונחפר את הבארות שסתמו הפלשתים בלי לפחד מהם. הוא בטח בה' שישמר עליו מהפלשתים.

בכך רצה יצחק להודיע לפלשתים שה' הבטיח לו את הארץ, וכינן שהוא אדון הארץ, בידו לקרא לבארות בשמות כרצונו.

הברכה שבכך ה' את יצחק היתה כה גדולה עד שהבארות של אברהם לא הספיקו לבני ביתו, לעבדיו הרבים ולצאנו הגדול, לכן הצרכו עבדיו לחפור בארות נוספות בנחל.

”ויריבו רועי גרר עם רועי יצחק לאמר

לנו המים” (פסוק כ)

מדוע רבו רועי גרר עם רועי יצחק?

רועי גרר היו רשעים וקנאו ביצחק שמצא מים.

לא רק על הבאר הראשונה, עשק, הם רבו, אלא גם על הבאר השנייה, שטנה, גם אותה נסו לקחת מיד יצחק.

האם יצחק עזב את הבארות בידי רועי גרר?

לא. יצחק לא ותר על הבאר שחפר במאמצים רבים, הרי בשביל בני ביתו ואורחיו הרבים חפרה!

יִצְחָק גַּם רָצָה שֶׁהַרוּעִים יִדְעוּ שֶׁהָאָרֶץ שְׁלוֹ כִּי ה' נִתְּנָה
לוֹ וְאֵין בְּכּוֹנְנָתוֹ לְנֹתֵר עָלֶיהָ.

יִצְחָק הוֹכִיחַ בְּנִחַת אֶת הַרוּעִים שְׂרוּעִים לְקַחַת בָּאָר
שְׂאִינָה שְׁלָהֶם, עַד שֶׁהִבִּינוּ הַרוּעִים שִׁיִּצְחָק צוֹדֵק,
וְעָזְבוּ אֶת הַבָּאָר.

”וַיַּעֲתֵק מִשָּׁם” (פְּסוּק כב)

📖 ”וַיַּעֲתֵק” – עֵבֵר.

יִצְחָק אָהֵב אֶת הַשְּׁלוֹם, וְכֹאֲשֶׁר רָאָה שֶׁהַרוּעִים רָבִים
עִמוֹ, הִתְרַחֵק מִמָּקוֹם הַמְּרִיבָה וְעָבַר לְמָקוֹם אַחֵר.

יִצְחָק הִשְׁאִיר אֶת הַבָּאָרוֹת בְּיַד עֲבָדָיו.

”וַיִּחְפֹּר בָּאָר אַחֲרַת וְלֹא רָבוּ עָלֶיהָ...”

שְׂמִחָה גְּדוֹלָה הִיְתָה לְיִצְחָק אֲבִינוֹ וְלְרוּעָיו כֹּאֲשֶׁר חָפְרוּ
בָּאָר שְׁלֹא רָבוּ עָלֶיהָ.

כִּיצַד קָרָא יִצְחָק לְבָאָר זוֹ?

רְחוּבוֹת.

מִדּוּעַ קָרָא לְבָאָר זוֹ רְחוּבוֹת?

מִפְּנֵי שֶׁה' הִרְחִיב לָהֶם - נָתַן לָהֶם מַחוּץ לְגֵרֵר מְקוֹם
רָחֵב וְגָדוֹל לְשִׁבְתָּ בּוֹ בְּנִחַת.

"וַיֵּרָא אֱלֹהֵי ה' בְּלֵילָהּ הַהוּא וַיֹּאמֶר

אֲנֹכִי אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֲבִיךָ אֶל תִּירָא..." (פסוק כד)

ה' נִרְאָה אֶל יִצְחָק כְּדֵי לְחַזֵּק אוֹתוֹ, שֶׁלֹּא יִירָא מִן הַפְּלִשְׁתִּים שֶׁגִּרְשׁוּהוּ.

"וַיִּבֶן שָׁם מִזְבֵּחַ וַיִּקְרָא בְּשֵׁם ה'..." (פסוק כה)

📖 "ויבן" – בְּנָה.

יִצְחָק עָשָׂה כְּמוֹ אַבְרָהָם אָבִיו: קָרָא בְּשֵׁם ה', וְלָמַד אֶת הַבְּרִיּוֹת לַעֲבֹד אֶת ה' וְלִהְיוֹת לְפָנָיו.

"וַאֲבִימֶלֶךְ הַלֵּךְ אֵלָיו מִגֵּר..." (פסוק כו)

לְאַחַר שֶׁהָקִים יִצְחָק אֶת אֱהֱלוֹ בְּבֵאֵר שֶׁבַע, הִגִּיעוּ אֵלָיו אֲבִימֶלֶךְ וְשָׂרְיוֹ וּפִיכַל שֶׁר צָבָאוּ.

"וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם יִצְחָק מִדּוּעַ בָּאתֶם אֵלַי

וְאַתֶּם שָׁנֵאתֶם אֹתִי וְתִשְׁלַחוּנִי מֵאֶתְכֶם" (פסוק כז)

יִצְחָק הוֹכִיחַ אֶת אֲבִימֶלֶךְ וְשָׂרְיוֹ עַל שֶׁשָּׁנְאוּ אוֹתוֹ וְגִרְשׁוּ אוֹתוֹ מֵעֵירָם. הוּא לֹא פָחַד מֵהֶם לְמַרְוֵת מֵעַמָּדֵם הַנִּכְבָּד.

"וַיֹּאמְרוּ רָאוּ רָאינוּ כִּי ה' הִיא עִמָּךְ" (פסוק כח)

אֲבִימֶלֶךְ וְרוּעֵיו רָאוּ שֶׁה' בֵּרַךְ אֶת יִצְחָק בְּבִרְכָה רַבָּה.
”וְנֹאמַר תְּהִי נָא אֱלֹה בֵּינֹתֵינוּ... וְנִכְרְתָה בְרִית עִמָּךְ”
📖 אלה – שבועה.

מדוע רצה אבימלך לכת ברית עם יצחק?

אֲבִימֶלֶךְ יָדַע שֶׁה' הִבְטִיחַ לְיִצְחָק וּלְבָנָיו אֶת הָאָרֶץ. הוּא
פָּחַד שִׁזְרָעוּ שֶׁל יִצְחָק יִלְחַם בְּעַמּוֹ וַיִּגְרַשׁ אוֹתוֹ מִן
הָאָרֶץ.

**מדוע אבימלך חשש, הרי אברהם כבר נשבע לו וכת
עמו ברית?**

אֲבִימֶלֶךְ פָּחַד שֶׁכִּינּוֹן שֶׁהוּא הִפִּיר אֶת הַבְּרִית שֶׁכָּרַת עִם
אַבְרָהָם כְּשֶׁגִּרַשׁ אֶת יִצְחָק, יִצְחָק כָּבַר לֹא יִהְיֶה חֵיב
לְקַיֵּם אֶת הַבְּרִית.

רָשַׁע הָיָה אֲבִימֶלֶךְ, שֶׁהִרִי גִרַשׁ אֶת יִצְחָק, וְכֹאשֶׁר הָיָה
צָרִיךְ טוֹבָה מִיִּצְחָק בָּא לְבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ לְכַרֵּת עִמּוֹ בְּרִית.

”וַיַּעַשׂ לָהֶם מִשְׁתֵּה וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ” (פסוק ל)

יצחק אבינו היה צדיק ונדרף אחרי השלום.

כַּאֲשֶׁר רָאָה יִצְחָק שְׂאֲבִימְלֶךְ מֶלֶךְ פְּלִשְׁתִּים בָּא אֶל
אֶהְלוֹ פְּדֵי לְכָרֶת עֲמוֹ בְרִית, הוּא סֶלַח לוֹ וְלִבְנֵי עֲמוֹ
וְהִתְנַהֵג אֲלֵיהֶם בְּכָבוֹד וּבִידִידוּת.

יִצְחָק הֵכִין לְכָבוֹדָם מִשְׁתֶּה, נָתַן לָהֶם לֶאֱכֹל, וְאִף נָתַן
לָהֶם לִישׁוֹן בְּמַחְנֵהוּ.

בְּבִקְרֵי נִשְׁבַּע לָהֶם יִצְחָק וְכָרַת עִמָּהֶם בְּרִית.

“...וַיִּשְׁלַחֵם יִצְחָק וַיִּלְכוּ מֵאֵתוֹ בְּשָׁלוֹם” (פְּסוּק לֵא)

יִצְחָק גַּם לָוָה אֶת אֲבִימֶלֶךְ וְרָעִיו וְנִפְרַד מֵהֶם בְּשָׁלוֹם.

ביאורי מילים

מלבד - בנוסף ל...

עצמת - התחזקת

שכון - גור

עשק - ריב

האל - האלה

שטנה - ריב גדול

עקב - בגלל

ויעתק - עבר לגור במקום

טובת מראה - יפה

אחר

ארכו הימים - עבר זמן רב

בעבור - בשביל

וישקף - הסתפל

לכרת - לחפור

בעד החלון - דרך החלון

אחזה - קבוצה

מאה שערים - מאה פעמים

מרעהו - אוהביו, שריו

עבדה - עבדים

אלה - שבועה

מקורות לפרק כו

פסוק א: ירדת יצחק לכיוון מצרים כשהתחזק הרעב - רלב"ג: "להודיע כי הרעב היה כבד מאד... ולזה הוכרח יצחק לצאת מהארץ ההיא".

פסוק ב: יצחק היה קדוש כמו קרבן - רש"י: "שאתה עולה תמימה ואין חוצה לארץ כדאי לך".

פסוק ג: הציווי ליצחק שלא יצא מן הארץ לעולם - רד"ק: "ומה שאמר - 'שכן בארץ'... ואחר כן אמר 'גור', לחזק לו המצוה שלא יצא מן הארץ, לא עתה ולא לעולם".

הכוונה במילה "ארצות" לממלכות - רמב"ן: "וגור עתה בארץ הזאת - בארץ כנען, אשר תכלול עמים רבים וארצות רבות".

משמעות השבועה הכפולה - רמב"ן: "ונראה שזה המאמר - 'והקמתי את השבועה' וחשב שבועה... כי לא מצאנו שבועה ליצחק בלתי זאת, ורצה הקב"ה להישבע לכל אחד מן האבות, להודיע שראוי כל אחד לכרות עמו ברית, ושתהיה זכות כל אחד עומדת לפניו עם זרעם".

פסוק ה: שמיעת אברהם בקול ה' בעקדה ובברית - על פי רשב"ם: "שמע בקול ה' - בעקדה, שמר משמרתי - בברית המילה".

פסוק ו: הרעב בגור - רש"י: "בשנה ההיא - אף על פי שאינה כתקנה שהיתה שנת רעבון... שהארץ קשה והשנה קשה".

צדקותו של יצחק - אור החיים: "לומר שקיים מאמר הבורא ברוך הוא, וביטל מחשבתו שקדמה לו".

פסוק ז: הביקורת על אבימלך ואנשי גרר - על פי רש"י בפרק כ, פסוק יא: "אכסנאי שבא לעיר, על עסקי אכילה ושתייה שואלין אותו, או על עסקי אשתו שואלין אותו?".

פסוק יב: "מאה שערים" - פי מאה ממה ששערו המומחים - רש"י: "שאמדוה כמה ראויה לעשות, ועשתה על אחת שאמדוה מאה".

הנס הגדול בברכת ה' - רבנו אברהם בן הרמב"ם: "וזה פלא גדול".

אהבת ה' ליצחק - רלב"ג: "לפרסם שה' יתברך משגיח בדבקים בו בכל ענייניהם, עד שכבר הגיע מן ברכת ה' ליצחק... והנה מדר זה ליצחק לפרסם עוצם אהבת ה' יתברך לדבקים בו".

פסוק יג: התעשרותו של יצחק יותר מהרגיל אצל המלכים - נצי"ב: עשירות למעלה מן הרגילות אפילו במלכים".

העדפת זבל פרדות יצחק מכספו של אבימלך - רש"י.

הברכה ששרתה בזבל הפרדות - רד"ל על בראשית רבה (סד, ז): "על ידי זבל המקנה היה הצלחת עבודה בשדה".

פסוק יח: יצחק דאג לכבוד אביו בקריאת שמות הבארות - רבנו בחיי: "ועשה כן לכבוד אביו, וממה שהתורה הודיעה זה נראה שנחשב לו לזכות".

אומץ לבו של יצחק - עקדת יצחק: "שהיה מפורסם לכל, שעם שכבר סתמום חזר ופתחם וקראם בשמותם... וזה ודאי הוא לו גבורת לב מאת האל המשגיח עליו באשר הוא עמו".

התנהגותו של יצחק כאדון הארץ - אברבנאל: "וכדי להשתרר עליהם יותר קרא להם השמות שקרא להם אביו, להודיע שלא היו חדשים... שבכח ידו הוא עושה זה, ואף על פי שרועי גרר רבו על אותו באר מים חיים... עם כל זה נשאר הבאר ההוא עם רועי יצחק... ולפי שכל הדברים עשה יצחק בגודל לבב כאילו הוא היה אדון הארץ".

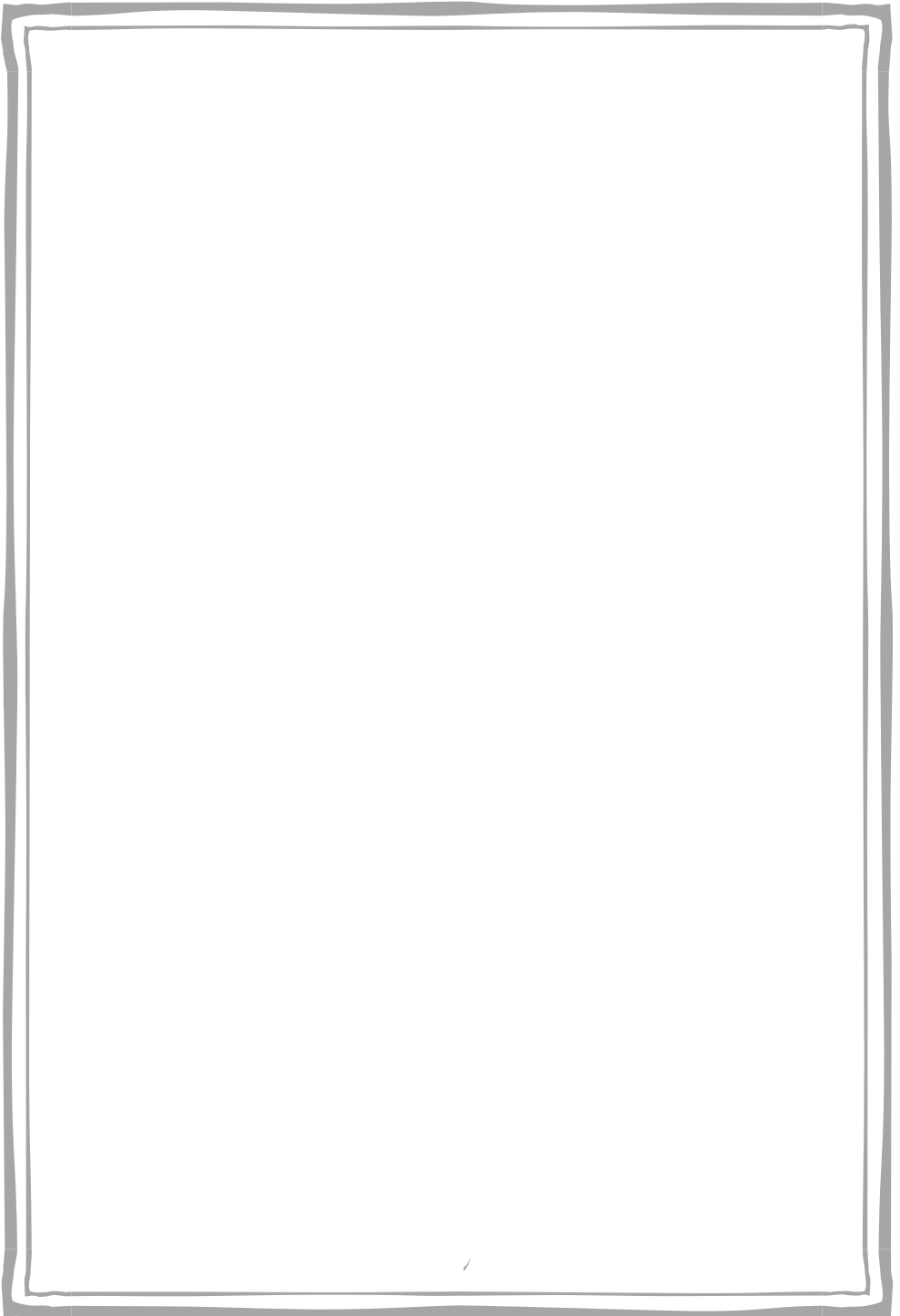
פסוק יט: **הבארות של אברהם לא הספיקו ליצחק - מלב"ים:** "שאחר כך לא הספיקו בארות של אברהם, כי היה מקנה יצחק רב ממקנה אברהם וחפרו שם עוד בארות".

פסוק כב: **התרחקות יצחק מן המריבה - מלבי"ם:** "לכן העתיק את מקנהו מן המקום ההוא, אחר שראה שעומדים לו לשטן, וכבוד לאיש שבת מריב, התרחק משם ושם חדלה המריבה".

פסוק כד: **דברי ה' כדי לחזק את ידי יצחק - רד"ק:** "לחזק את לבו שלא יירא מאשר הריבו עמו על חפירת הבארות".

פסוק כז: **יצחק מוכיח את אבימלך ללא מורא - צרור המור:** "והוא בגודל לבבו לא שת לבו למלך ולשרים".

פסוקים ל-לא: **דרכם של צדיקים להתפייס - נצי"ב:** "ויעש להם משה - כדרך הצדיקים להתפייס בנקל ולהמצא למי שמבקש שלום...".

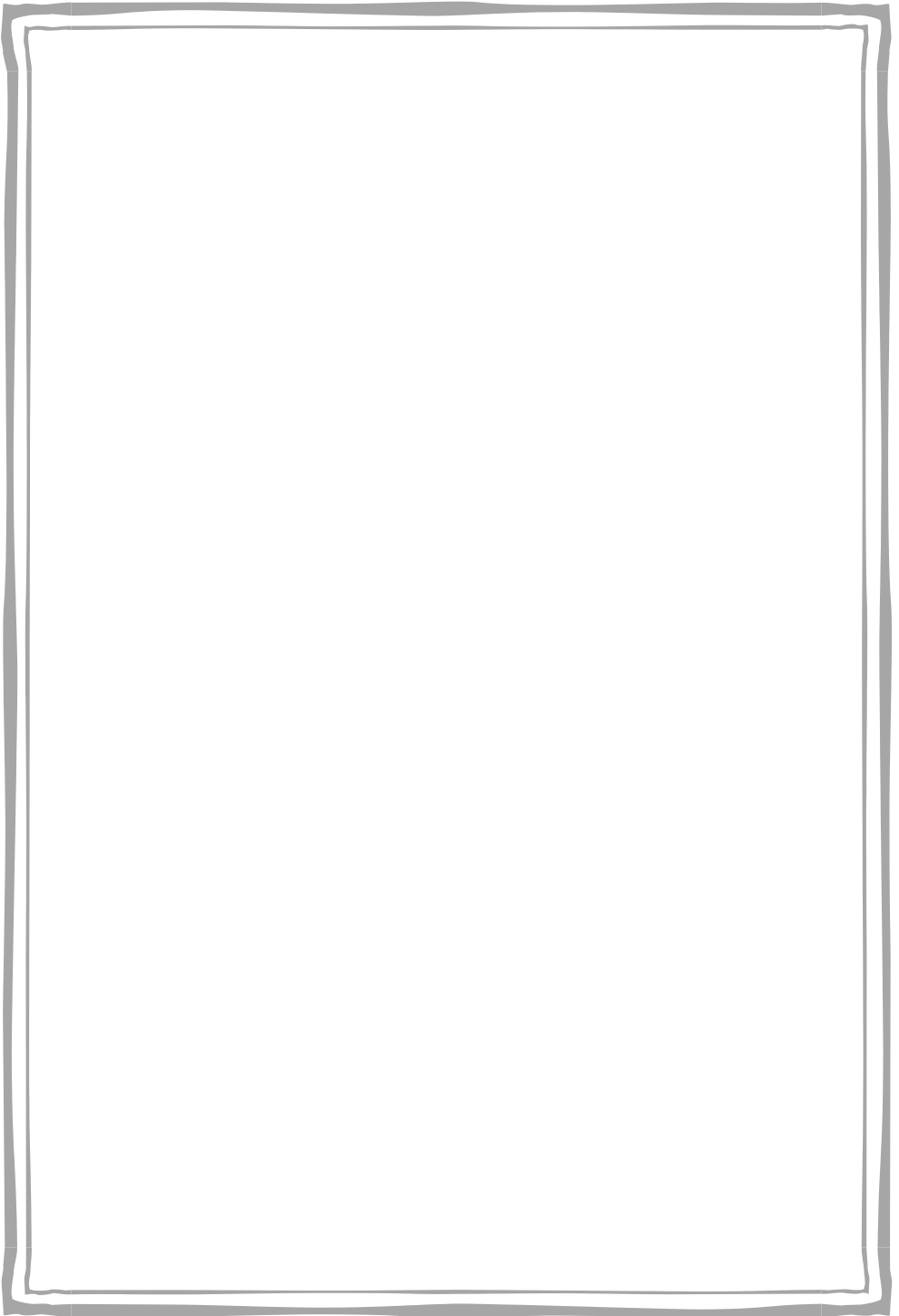
פרק כז

נְשׁוֹת יַעֲקֹב

הַחֲתִיּוֹת

יַעֲקֹב מִקְבֵּל

אֶת הַבְּרָכוֹת

נְשׁוֹת עֲשׂוֹ הַחַתּוּיֹת

(פָּרָק כו, פְּסוּקִים לד-לה)

"וַיְהִי עֲשׂוֹ בֵּן אַרְבַּעִים שָׁנָה

וַיִּקַּח אִשָּׁה אֶת יְהוּדִית בַּת בְּאָרִי הַחַתּוּיִּים..." (פְּסוּק לֵד)

עֲשׂוֹ הִרְשָׁע לָקַח נָשִׁים חַתּוּיֹת רְעוֹת וְעוֹבְדוֹת אֱלִילִים.

"וַתְּהִיֵּן מֵרַת רוּחַ לְיִצְחָק וּלְרַבֶּקָּה" (פְּסוּק לה)

נָשִׁים אֵלוֹ עָשׂוֹ מַעֲשִׂים רָעִים כְּדֵי לְהַכְעִיס אֶת יִצְחָק
וּרְבֶקָה וְגָרְמוּ לָהֶם צָעַר רַב.

עֲשׂוֹ יָדַע עַל הַתְּנַהֲגוּתָן הַרְעָה שֶׁל נָשָׁיו, וְלֹא גָעַר בָּהֶן.

יַעֲקֹב מְקַבֵּל אֶת הַבְּרָכוֹת

(פָּרָק כז, פְּסוּקִים א-מו)

"וַיְהִי כִּי זָקֵן יִצְחָק וַתְּכַהֲנֵהוּ עֵינָיו מִרְאוֹת" (פְּסוּק א)

📖 **"וַתְּכַהֲנֵהוּ עֵינָיו"** - עֵינָיו נִעְשׂוּ חֲלָשׁוֹת וְלֹא הָיָה יָכוֹל לְרַאוֹת טוֹב.

עֵינָיו שֶׁל יִצְחָק פָּהוּ וְנִחְלָשׁוּ מְרַב זְקֵנָה.

האם רק בגלל הזקנה כהו עיניו?

לא. עיניו כהו גם מעשן עבודת האלילים של נשות עשו החתיות.

כאשר ראה יצחק שהוא נעשה זקן ועיניו כהו, הוא רצה לברך את בנו לפני מותו.

יצחק חשש שמא ימות, ובנו בכורו יפסיד את הברכות החשובות - ברכות ה'.

”ויקרא את עשו בנו הגדול

ויאמר אליו בני ויאמר אליו הנני”

יצחק קרא לעשו כדי לברכו מפני שהיה בנו הבכור.

יצחק קנה שאם הוא יברך את עשו בברכות גדולות וחשובות, יבין עשו שאביו מכבדו ושעליו להתנהג בכבוד - להיות אחראי, לחזור בתשובה על מעשיו הרעים ולהיטיב את דרכיו.

לכן יצחק בקש דוקא מעשו לצאת לשדה ולהביא לו ציד.

”ועשה לי מטעמים כאשר אהבתי

והביאה לי ואכלה בעבור תברכך נפשי” (פסוק ד)

מדוע יצחק בקש מעשו להכין לו מטעמים לאכול?

יצחק רצה לאכול בשר, כדי שיהיה לו פח לברך את עשו מתוך פונה.

הוא רצה שעשו יכין בשר טעים, כדי שתהיה לו הרגשה טובה ויוכל לברך אותו בשמחה.

מה היה צריך עשו לומר לאביו כאשר שמע שהוא רוצה לברכו?

עשו היה צריך לספר ליצחק את האמת, ולהודות בכך שמכר את הבכורה ליצחק, ועל כן הברכות מגיעות ליצחק אחיו.

האם כך עשה עשו?

נאמר:

”וילך עשו השדה לצוד ציד להביא” (פסוק ה)

עשו הרשע לא גילה לאביו את האמת, הוא חשב שיוכל לקחת לעצמו את הברכות המגיעות ליצחק.

הוא מהר לשדה וחשב בלבו שאם לא ימצא ציד, יגזל מאחרים.

האם עשו מוצא את צידו מהר?

בדרך כלל עשו היה מוצא את צידו מהר, אך הפעם עשו התעכב זמן רב בשדה.

האם היה עוד מישהו ששמע את דברי יצחק לעשו?

רבקה שמעה את דברי יצחק ונבהלה מאד. היא זכרה היטב את דברי ה', שאמר לה: "ורב יעבד צעיר" - כלומר: עשו הגדול, יעבד את יעקב הצעיר. אם כן הברכות מגיעות ליעקב!

רבקה גם הפירה היטב את התנהגותו הרעה של עשו וידעה שהוא בז לבכורה.

היא הבינה שאם עשו יקבל את הברכות הוא לא ישנה את התנהגותו כפי שיצחק קנה, אלא ירגיש כגביר ואדון, וינצל זאת כדי לפגוע ביעקב ובזרעו.

רבקה הזדרזה לקרא ליעקב ואמרה לו:

"ועתה בני שמע בקלי...!" (פסוק ח)

מה צויתה רבקה את יעקב?

רבקה ציותה את יעקב לקחת מן הצאן שני גדיים, כדי שתוכל להכין מהם מטעמים ליצחק. לאחר שיאכל יצחק מן המטעמים, יברך את יעקב בשמחה.

יעקב הבין היטב את כוונתה הטובה של אמו.

הוא הפיר את רשעותו הגדולה של עשו וידע שברכות
ה' אינן מגיעות לו כלל. יעקב גם זכר שהוא קנה מעשו
את הבכורה ועל כן הברכות מגיעות לו.

עם זאת חשש יעקב שאביו ימשש אותו ויגלה שאיננו
עשו, ואז עלול הוא להביא על עצמו קללה.

"ותאמר לו אמו עלי קללתך בני..." (פסוק יג)

רבקה הודיעה ליעקב שאם חלילה תבוא עליו קללה
במקום ברכה, היא מוכנה לקבל את הקללה.

רבקה בטחה בה' שיעזר ליעקב, כי ידעה שהוא הראוי
לברכה, וזכרה את דברי ה', שיעקב עתיד להיות אדונו
של עשו.

"וילך ויקח ויבא לאמו ותעש אמו מטעמים" (פסוק יד)

יעקב שמע בקול אמו.

הוא ידע שלעשו אהיו לא מגיעות הברכות, וכמו אמו,
גם הוא בטח בה' שיעזר לו לקבל את הברכות.

"ותקח רבקה את בגדי עשו בנה הגדול החמדת

אשר אתה בבית..." (פסוק טו)

בגדיו החמודות של עשו היו מנחים בבית רבקה אמו.

מדוע עשו לא השאיר את בגדיו בביתו?

לעשו היו נשים רעות שהיו רגילות לגנב כמוהו. הוא חשד בהן שיגנבו את בגדיו היקרים, לכן נתן לאמו לשמור עליהם.

רבקה הלבישה על ידיו של יעקב את העורות השעירים של הגדלים שהביא, ושלחה אותו אל יצחק כשהמטעמים והלחם בידו.

”ויבא אל אביו ויאמר אבי

ויאמר הנני מי אתה בני.

”ויאמר יעקב אל אביו אנכי עשו בכרד” (פסוקים יח-יט)

כיצד אמר יעקב לאביו שהוא הבכור, הרי עשו היה הבכור?

באותה שעה הבין יעקב שהוא צריך לשנות מן האמת. הוא ידע שאחיו רשע ואי אפשר לתת לו את ברכות ה'.

יעקב גם ידע שאם עשו יקבל את הברכות, הדבר יסכן אותו ואת זרעו לדורות עולם, כי עשו ישתמש בשלטונו לרעה וירדף אתריו להרגו.

“עשיתי באשר דברת אלי

קום נא שבה ואכלה מצדי...”

קולו של יעקב היה נעים ועדין, והוא פנה אל אביו בכבוד ובלשון תחנונים: “קום נא” - בבקשה.

האם גם עשו דבר כך אל אביו?

לא. עשו דבר אל אביו בגסות ואמר לו: “יקום אבי”

“ויאמר יצחק אל בנו מה זה מהרת למצא בני

ויאמר כי הקרה ה' אלקיך לפני” (פסוק כ)

יעקב הזכיר בדבריו את שם ה', מפני שהיה עובד את ה' והיה שם שמים שגור (רגיל) בפיו, ואלו עשו הרשע, עובד אלילים היה, ולא היה רגיל להזכיר את שם ה'.

“...ויאמר הקול קול יעקב והידיים ידי עשו” (פסוק כב)

יִצְחָק הִתְפַּלֵּא מְאֹד, מִפְּנֵי שֶׁהָקוֹל שֶׁשָּׁמַע הָיָה דוֹמָה לְקוֹלוֹ שֶׁל יַעֲקֹב. קוֹלוֹ שֶׁל יַעֲקֹב הָיָה נָעִים כִּי דִבֵּר בְּלִשׁוֹן תְּחִנּוּנִים, וְגַם רָגִיל הָיָה לְהִזְכִּיר אֶת שֵׁם ה'.

וַיֹּאמֶר הַגִּישָׁה לִי וְאִכְלָה... וַיִּגֹּשׁ לוֹ וַיֹּאכַל

וַיָּבֵא לוֹ יֵין וַיִּשְׁתֶּה" (פְּסוּק כה)

מדוע יַעֲקֹב הֵבִיא לְיִצְחָק יֵין ?

שְׂתִיית יֵין מְבִיאָה שִׂמְחָה. יַעֲקֹב נָתַן לְאָבִיו יֵין כְּדֵי שְׂיִבְרַךְ אוֹתוֹ בְּשִׂמְחָה.

"וַיִּגֹּשׁ וַיִּשְׁק לּוֹ וַיִּרַח אֶת רִיחַ בְּגָדָיו וַיְבָרְכֵהוּ

וַיֹּאמֶר רְאֵה רִיחַ בְּנֵי כְרִיחַ שָׂדֵה

אֲשֶׁר בָּרַכּוּ ה'" (פְּסוּק כז)

לְבָגְדָיו שֶׁל עֶשָׂו הָיָה רִיחַ טוֹב מִפְּנֵי שֶׁהוּא הָיָה מְצוּי בְּשָׂדֵה כָּל הַיּוֹם וּבָגְדָיו קָלְטוּ אֶת הַרִיחַ הַטוֹב שֶׁל הָאֵילָנוֹת.

אֵיךְ לֹא הִרִיחַ יִצְחָק אֶת הַרִיחַ הַרַע שֶׁל עוֹרוֹת הָעֵזִים שֶׁהָיוּ עַל יָדָיו וְצִנָּאוּ שֶׁל יַעֲקֹב ?

ה' נָתַן רִיחַ טוֹב בְּעוֹרוֹת הָעֵזִים כְּדֵי שְׂיִצְחָק יְבָרַךְ אֶת יַעֲקֹב בְּשִׂמְחָה.

כְּאֲשֶׁר שָׁמַע יִצְחָק אֶת קוֹלוֹ הַנְּעִים שֶׁל יַעֲקֹב, טָעַם מִן
הַמִּטְעָמִים וְהָרִיחַ אֶת הָרִיחַ הַטּוֹב, שָׂרְתָה עָלָיו רוּחַ
הַקֹּדֶשׁ.

נְתִינַת הַבְּרָכוֹת לְיַעֲקֹב

סוּף סוּף הִגִּיעַ הַרְגַע הַגָּדוֹל בּוֹ יִצְחָק מַעֲבִיר אֶת
הַבְּרָכוֹת הַגָּדוֹלוֹת וְהַחֲשׂוֹבוֹת לְמִי שֶׁבָּאֵמֶת רָאוּי לָהֶן!

יַעֲקֹב עָמַד נִרְגָשׁ, הוּא יָדַע שֶׁבְּרָכוֹת אָבִיו יִתְקַיְמוּ בּוֹ
וּבְזֵרְעוֹ עַד עוֹלָם. הוּא עָמַד בְּהַכְנָעָה גְדוֹלָה וְכוֹנֵן לְשִׁמְעַ
הַיֵּטֵב כָּל מְלָה שֶׁאֹמֵר אָבִיו.

פָּתַח יִצְחָק אֶת פִּיו בְּבְרָכָה וּבֵרַךְ אֶת יַעֲקֹב בְּשִׁמְחָה
גְדוֹלָה וּבְכוֹנָה רַבָּה:

”וַיִּתֵּן לָהּ הָאֱלֹקִים מִטַּל הַשָּׁמַיִם” (פְּסוּק כח)

ה' יוריד טל על אדמתך כדי שהאילנות והתבואה יגדלו
יפה.

”וּבְשִׁמּוֹנֵי הָאָרֶץ”

ה' יברך את פרות ארצך, שיהיו משבחים וטובים.

”ורב דגן ותירוש”

📖 "דגן" - תבואה. "תירוש" - יין.

שְׁדוֹתֶיךָ יִצְמִיחוּ תְּבוּאָה רַבָּה, וּכְרָמֶיךָ יִנְיבוּ עֲנָבֵי יַיִן לְרַב.

לא רק בברכת התבואה והפרות ברוך יצחק את יעקב, אלא גם בברכות הנוגעות למלכות.

וכך אמר:

”יַעֲבֹדוּךָ עַמִּים” (פסוק כט)

כל העמים יהיו עבדים ליעקב ולבניו.

”וַיִּשְׁתַּחֲוּ לָךְ לְאֲמִים”

המלכים ומלכויותיהם ישתחוּ לך.

”הוּא גְבִיר לְאַחֶיךָ”

אפה תהיה אדון לאחיך - לעשו ולזרעו אחריו.

”וַיִּשְׁתַּחֲוּ לָךְ בְּנֵי אִמְךָ”

עשו אחיך ובניו ישתחוּ לך.

מָה יְקָרָה לְעַמִּים שְׁלֵא יִרְצוּ לְהַשְׁתַּחֲוֹת לְיַעֲקֹב וַיִּנְסוּ
לְפָגַע בּוֹ?

עֲלֵיהֶם אָמַר יִצְחָק:

“אֲרִיָּד אָרוּר”

הַמְקַלְלִים אוֹתְךָ יִהְיוּ מְקַלְלִים.

“וּמְבָרְכֶיךָ בְּרוּךְ”

וְהַמְבָרְכִים אוֹתְךָ יִזְכּוּ לְבִרְכָה.

“וַיְהִי כַּאֲשֶׁר בָּלָה יִצְחָק לְבָרֶךְ אֶת יַעֲקֹב

וַיְהִי אֵד יֵצֵא יֵצֵא יַעֲקֹב מֵאֵת פְּנֵי יִצְחָק אָבִיו

וַעֲשׂוּ אָחִיו בָּא מִצְדוֹ” (פסוק ל)

📖 "בלה" - גמר. "אך" - רק.

מדוע התעַכב עֲשׂו בַשָּׂדֶה?

מפני שלא הצליח לצוד.

מדוע לא הצליח לצוד, הרי היה רגיל ומנסה במלאכת
הציד?

הקדוש ברוך הוא רצה שיעקב יקבל את הברכות וגרם לעשו להתעכב בשדה ולא להגיע עד שיצא יעקב מאת אביו.

כאשר נכנס עשו - נבהל יצחק!

“ויחרד יצחק חרדה גדולה עד מאד

ויאמר מי אפוא הוא הצד ציד

ויבא לי ואכל מפל בטרם תבוא ואברכהו

”גם ברוך יהיה” (פסוק לג)

📖 “ויחרד” - נבהל.

יצחק נבהל כששמע שעשו נכנס, אבל מיד לאחר מכן נזכר שאמר את הברכות בשמחה כל כך גדולה עד ששרתה עליו רוח הקודש.

מכך הבין יצחק שהברכות נתנו מאת הקדוש ברוך הוא ליעקב, לכן אמר מיד: “גם ברוך יהיה”.

”בשמע עשו את דברי אביו ויצעק...”

ויאמר לאביו ברכני גם אני אבי.

ויאמר בא אחיד במרמה ויקח ברכתך” (פסוקים לד-לה)

📖 “מרמה” - ערמה.

יִצְחָק אָמַר לַעֲשׂוֹ: בָּא אַחֲיָךְ בְּעֶרְמָה, מִפְּנֵי שֶׁהֵבִין
בְּחֻכְמָתוֹ שְׂאִינְךָ רְאוּי לְבִרְכוֹת.

”וַיֹּאמֶר הָכִי קְרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב וַיַּעֲקֹבֵנִי זֶה פְּעָמִים

אֶת בְּכֻרְתִּי לָקַח וְהִנֵּה עֵתָה לָקַח בְּרֻכְתִּי...” (פְּסוּק לז)

כָּאֵן גִּילָה עֲשׂוֹ שִׁיעֲקֹב קָנָה מִמֶּנּוּ אֶת הַבְּכוֹרָה !

כְּשִׁיִּצְחָק שָׁמַע שִׁיעֲקֹב קָנָה אֶת הַבְּכוֹרָה, גִּדְּלָה שְׂמֻחָתוֹ
עַל שִׁבְרָךְ אֶת יַעֲקֹב וְלֹא אֶת עֲשׂוֹ, וְאָמַר לַעֲשׂוֹ:

”הֲזֵן גִּבִּיר שְׂמַחְתִּיו לָךְ...”

וְלִכְּה אִפּוּא מָה אַעֲשֶׂה בְּנִי” (פְּסוּק לז)

נִתְּתִי לִיעֲקֹב אֶת כָּל הַבְּרֻכּוֹת עַל פִּי ה' וּמָה אוֹכֵל לִתְּ
לָךְ ?

עֲשׂוֹ יִדַּע שֶׁהַבְּרֻכּוֹת שֶׁל אָבִיו מִתְקַיְּמוֹת וְלִכְּן שָׁב, בְּקֶשׁ
וְהִתְחַנֵּן לְאָבִיו:

”...בְּרַכְנִי גַם אֲנִי אָבִי” (פְּסוּק לח)

עֲנֵה יִצְחָק וְאָמַר:

”הִנֵּה מִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ יִהְיֶה מִזְשִׁבְּךָ” (פְּסוּק לט)

הָאָרֶץ שֶׁתֵּשֵׁב בָּהּ תִּגְדֵּל פְּרוֹת טוֹבִים.

“ועל חרבך תחיה”

יצחק ידע שעשו הוא איש ציד ולכן אמר לו שיחיה מן החרב - מן הצייד ומן המלחמה.

“ואת אחיך תעבד”

אפה תעבד את יעקב ובניו.

“והיה באשר תריד”

📖 "תריד" – תצטער.

אם תראה שבני יעקב לא שומרים את התורה, אז תצטער על הברכות שהפסדת.

“ופרקת עלו מעל צוארך”

אז תוכל לפרק את על השעבוד ותפסיק לעבד את בניו.

מה היה צריך עשו לעשות כשהבין שיעקב קבל את הברכות?

עשו היה צריך סוף סוף להודות על האמת שהברכות מגיעות ליעקב, ולקבל את דברי אביו ששם את יעקב לאדון לו.

האם עשו הודה שהברכות מגיעות ליעקב?

נאמר:

”וַיֹּאמֶר עֲשׂוּ בְלַבּוֹ יִקְרְבוּ יָמֵי אָבִל אָבִי

וְאַהֲרֹנָה אֶת יַעֲקֹב אָחִיו” (פְּסוּק מ א)

עֲשׂוּ הָיָה כָּל כֶּךָ רָשַׁע, שְׁבִמְקוֹם לְהוֹדוֹת שְׁהַבְּרָכוֹת
מִגִּיעוֹת לִיעֲקֹב, הוּא חָשַׁב מִחֲשֶׁבֶת רָשַׁע נוֹרָאָה לְהַרְג
אֶת אָחִיו הַצַּדִּיק, שְׁלוֹ הָיוּ מִגִּיעוֹת בְּרָכוֹת ה'.

מִשְׁנוֹדָעָה מִחֲשֶׁבֶתוֹ הַנוֹרָאָה שֶׁל עֲשׂוּ לְרַבָּקָה, מִיָּד
קָרָא לִיעֲקֹב וְצוֹתָהּ אוֹתוֹ לְבָרַח לְחָרָן.

לִפְנֵי שִׁיעֲקֹב בָּרַח לְחָרָן, רַבָּקָה נִגְשָׁה לִיצְחָק וְאָמְרָה לוֹ
שָׂאֵם יַעֲקֹב יִקַּח מִבְּנוֹת כְּנָעַן, יִהְיֶה לָּהּ צֶעַר גָּדוֹל. יִצְחָק
קָרָא לִיעֲקֹב וּבִרְכוּ.

עַל אִף שִׁיעֲחָק יָדַע שִׁיעֲקֹב לָקַח אֶת הַבְּרָכָה מֵעֲשׂוּ
בְּעֶרְמָה, הוּא הוֹסִיף לְבָרֵךְ אֶת יַעֲקֹב בְּלֵב שָׁלֵם, כִּי יָדַע
שֶׁה' רָצָה לָתֵת אֶת הַבְּרָכָה לִיעֲקֹב, שֶׁהָרִי כִּשְׂאֹמֶר אֶת
הַבְּרָכוֹת שֶׁרָתָה עָלָיו רוּחַ הַקֹּדֶשׁ, וְלָכֵן לִיעֲקֹב בָּאֲמַת
מִגִּיעוֹת הַבְּרָכוֹת.

”וַיֹּאֵל שְׂדֵי יִבְרָךְ אוֹתָךְ וַיִּפְרָךְ וַיִּרְבָּךְ”

וְהָיִיתָ לְקַהֲל עַמִּים” (פְּסוּק ג)

אתה תוליד הרבה בנים ומהם יצאו שבטים גדולים
נחשובים.

”ויתן לך את ברכת אברהם

לך ולזרעך אתה לרשתך את ארץ מגרדך

אשר נתן אלקים לאברהם” (פסוק ד)

יצחק ברכך את יעקב שהברכה שנתן ה' לאברהם,
שיירש את הארץ, תהיה לו ולבניו ולא לעשו ולבניו.

באורי מלים

- כהו עיניו - נחלשו עיניו
- גביר - אדון, מלך
- שא - קח
- א רכיב - מקלליב
- תליב - חרב
- אפוא - אם כן
- בעבור - בשביל
- ויעקבני - לקח במרמה
- ימשי - ימשש, יגע בי
- להאציל - לתת
- מתעתע - משקר
- סמכתיו - נתתי לו
- תריד - תצטער
- בגדי החמודות - בגדים יקרים
- לפרק ע ל - למרד
- הקרה - זמן, הביא לידי
- לשטום - לשנא
- משמני הארץ - פרות משבחים
- מתנחם - מפסיק להצטער
- דגן - חטה
- קצתי (בחי) - מאסתי
- תירוש - יין

מקורות לפרק בז

פרק כו, פסוק לה: הצער שגרמו נשות עשו ליצחק ולרבקה - אבן עזרא: "מגזרת מרה כלענה, כטעם מרירות נפש, וכן כתוב 'כי רעות בנות כנען'".

נשות עשו עשו מעשיהן מתוך כוונה להכעיס - רש"י: "לשון המראת רוח... כל מעשיהן היו להכעיס ולעצבון".

עשו לא מחה בנושותיו - אברבנאל: "גם היה מרשעת עשו, שלא היה מוחה בידיהן ומייסר אותן כראוי לכבוד אביו ואמו".

פרק כז, פסוק א: עיני יצחק כהו מרוב זקנה - רשב"ם: "ותכהין עיניו - מן הזקנה, כמו שמצינו בספר שמואל - 'ועיניו החלו כהות'".

עיני יצחק כהו מעשן עבודה זרה - רש"י: "בעשנן של אלו (נשי עשו)".
יצחק רצה לברך את עשו מפני שהיה בכור - רמב"ן: "היה בדעתו לברך אותו... כי הוא הבכור".

יצחק חשב להחזיר את עשו בתשובה - רבנו אברהם בן הרמב"ם: "טעמו כי היה (יצחק) מצפה להחזירו למוטב על ידי הברכה". ובעל הליקוטים (בחומש "רב פנינים") כתב: "על כן התקרב אליו ואכל מצידו, וכאשר יראה עשו כי אהבת אביו גדל מאד אליו לא יעז פניו נגדו ולעשות בפרהסיא מה שאביו שונא... ודימה יצחק אולי יענהו עשו - אבי, הנני מתחרט על מעשי הרעים ולא אשוב עוד לעשות הרע בעיני ה' ובעיניך, ועוד דברים כאלה - דברי חרטה ותשובה".

פסוק ד: יצחק ביקש מטעמים כדי שיוכל לברך בכוונה ובשמחה - על פי רבנו בחיי: "אין כוונת יצחק בשאלת המטעמים בתענוג הגוף וחוש

הטעם, אלא כדי שתהא נפשו שמחה ומתענגת, כי בהתחזק כוחות הגוף יתעוררו כוחות הנפש, ומתוך שמחת הנפש תחול עליו רוח הקודש”.

פסוק ה: תוכניתו של עשו להביא מן הגזל - רש”י: “לצוד ציד להביא - ...אם לא ימצא ציד יביא מן הגזל”.

ה’ עכב את עשו בשדה - בראשית רבה (סז, ב): “כל אותו היום היה עשו צד צבאים וכפתן ומלאך בא ומתירן... כדי שיבוא יעקב שהוא יקרו של עולם, ויטול את הברכות שמעיקר העולם חרוצות לו”.

פסוקים ו-י: הסיבות לכך שרבקה שלחה את יעקב לקבל את הברכות:

א. בגלל צדקותו - רשב”ם: “שהיתה מכרת בתומתו”.

ב. בגלל דברי ה’ שנאמרו לה כשהיתה בהריון - רשב”ם שם: “ממה שאמר לה הקב”ה: ‘ורב יעבד צעיר’... ורבקה הערימה לברך את יעקב”.

ג. בגלל החשש שעשו ינצל את כוחו לרעה ויפגע ביעקב - רמב”ן: “כי אמרה לו אמו - הברכה תהיה ברוח הקודש, ואם יתברך בה עשו אחיך תתקיים בו בזרעו לעולם, ואין לך עמידה לפניו”.

פסוק יג: רבקה בטחה בה’ שאמר לה שיעקב הוא החשוב מבין האחים - רשב”ם: “עלי ועל צווארי, כלומר כי היתה בוטחת במה שאמר לה הקדוש ברוך הוא ורב יעבד צעיר”.

יעקב ידע שעשו לא ראוי לברכות - דרשות הר”ן (הנזכר בתחילת הפרשה): “ולזה אמר יעקב בראותו רוע מעשיו, אחרי שאני מעלה אבותי על ראש תפארתי... כי אין מן הראוי שתריח כל היום ריח שדך... וכאשר יעלה על רוחך תתנשא לאמר אשר עליך נקרא שם אבינו יותר ממני”.

פסוק טו: חשדו של עשו בנושותיו - רש”י: “והלא כמה נשים היו לו, והוא מפקיד אצל אמו? אלא שהיה בקי במעשיהן וחושדן”.

פסוק יט: **יעקב שינה מן האמת** - כך פשוטו של מקרא, והאבן עזרא כתב: "...נביאי העתיד, ואם יצטרכו לאמר דבר שאיננו כהוגן לא יזיק (אין בכך איסור)... גם הנה דוד נכתב עליו איש אלקים... בלבד דבריו עם אחימלך... לצורך שעה... וכך אמר אברהם...".

יעקב הבין שחובתו להתנהג במרמה - דרשות הר"ן (שם), וכן מבואר בדברי הרמב"ן בתחילת הפרשה, שכתב שאם עשו היה מקבל את הברכות לא היתה ליעקב עמידה לפניו.

יעקב דיבר בכבוד אל אביו - רש"י (בפסוק כב): "קול יעקב, שמדבר בלשון תחנונים: 'קום נא', אבל עשו בלשון קנטורייא (חוסר כבוד) דיבר: 'יקום אבי'".

פסוק כב: **פליאתו של יצחק על שעשו הזכיר שם ה'** - רש"י: "גשה נא ואמושך - אמר יצחק בלבו: אין דרך עשו להיות שם שמים שגור בפיו, וזה אמר 'כי הקרה ה' אלקיך'".

פסוק כז: **ריחם הטוב של בגדי עשו** - אבן עזרא: "והיה ריח טוב בבגדים כאשר [בגלל ש]חשב בלבו שהוא עשו, והוא בא מהשדה, הריחו בגדיו כריח ציצי [ניצני הפרחים] האילנים".

הריח הטוב היה נס מאת ה' - רש"י: "והלוא אין ריח רע יותר משטף עיזים? ! אלא מלמד שנכנסה עמו (עם יעקב) ריח גן עדן".

פסוק ל: **התעכבות עשו בשדה** - על פי מדרש רבה המובא בפסוק ה'.

פסוק לג: **יצחק ידע שהברכה היתה ברוח הקודש** - רמב"ן: "...כי מאז שברך אותו ידע ברוח הקודש שחלה ברכתו עליו".

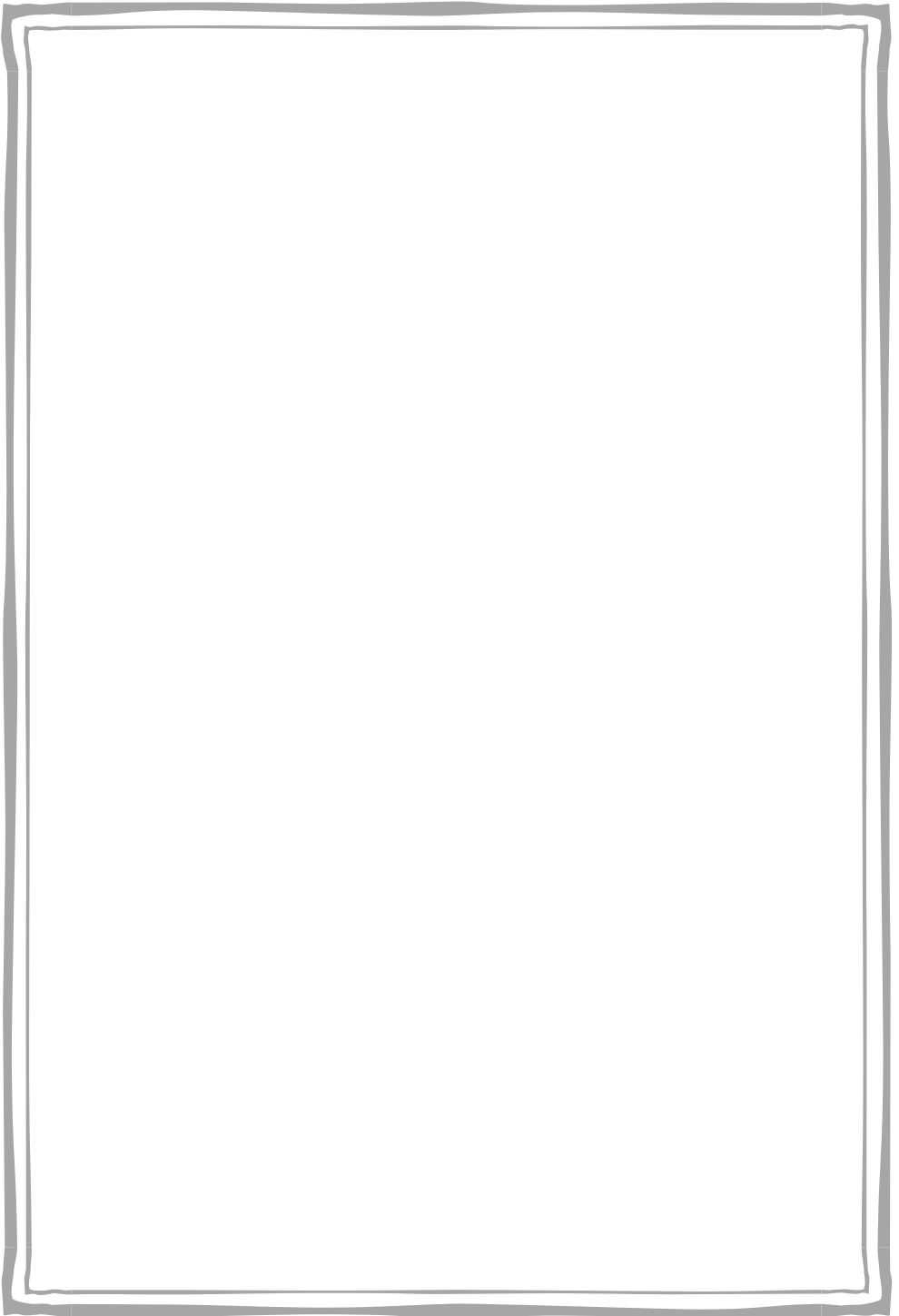
פסוק לה: **המרמה של יעקב היתה חכמה** - רש"י על פי אונקלוס: "עאל אחוך בחכמה" (בא אחיך בחכמה).

פסוק לו: שמחתו של יצחק בכך שברך את הבכור - רש"י: "למה חרד יצחק? אמר: שמא עוון יש בי שברכתי קטן לפני גדול... אמר לו אביו (יצחק, לעשו): מה עשה לך? אמר ליה: את בכורתי לקח... אמר (יצחק): בכך הייתי מצר וחרד... עכשיו (אני רואה ש)לבכור ברכתי, גם ברוך יהיה".

פסוק מ: "על חרבך תחיה" - א. עשו יחיה מן הצייד שיצוד בעזרת חרבו - רשב"ם: "אומנותך שהיית צד חיות בכלי זיינך". **ב. עשו ינצח במלחמות את אויביו - רמב"ן:** "שיהיה במלחמותיו, כי ינצח ולא יפול בחרב אויב".

פירוש "והיה כאשר תריד..." - רש"י: "והיה כאשר תריד - לשון צער... כשיעברו ישראל על התורה, ויהיה לך פתחון פה להצטער על הברכות שנטל, ופרקת עולו".

פרק כח, פסוק ד: ברכת אברהם ליעקב ולא לעשו - רש"י: "את ברכת אברהם, שאמר לו: 'ואעשך לגוי גדול', 'והתברכו בזרעך', יהיו אותן ברכות האמורות בשבילך, ממך יצא אותו הגוי ואותו הזרע המבורך".

ספּוּם לְפָרְשׁוֹת חַיֵּי שָׂרָה - תּוֹלְדוֹת

בְּפָרְשַׁת חַיֵּי שָׂרָה אָנוּ נִפְרָדִים מֵאַבְרָהָם וְשָׂרָה, שְׁנֵי הַמְּאוֹרוֹת הַגְּדוֹלִים, וְנִפְגָּשִׁים עִם יִצְחָק וְרִבְקָה שֶׁהִמְשִׁיכוּ אֶת דְּרָכָם הַמְּפֹלָאָה.

צְדָקוֹתוֹ שֶׁל יִצְחָק אָבִינוּ הִיְתָה כִּיָּה גְדוֹלָה, שֶׁכָּשֶׁם שֶׁהֵלֵךְ לְהַעֲקֵד עַל גְּבִי הַמְּזֻבַּח בְּאַהֲבָה וּבְרִצּוֹן, כֵּן עָבַד אֶת ה' כָּל יְמֵי חַיָּו בְּאַהֲבָה וּבִמְסִירוֹת, וּבְעִמּוּדוֹ בְּתַפְלָה נִרְאָה כְּמִלְאָךְ ה'. בִּימֵי חַיָּו לֹא עָזַב כָּלֵל אֶת הָאָרֶץ, כִּינּוֹן שֶׁנִּחַשְׁבַּ כְּקָרְבָן עוֹלָה תְּמִימָה.

בְּדוּמָה לְאַבְרָהָם, גַּם יִצְחָק הֵיטִיב לְבַנֵּי הָאָדָם, הוּא חָפַר בְּאֵרוֹת כְּדֵי לְהַשְׁקוֹת עוֹבְרִים וְשׁוֹבִים, הִתְרַחַק מִמְּרִיבוֹת וְלָמַד אֶת הַבְּרִיּוֹת לְעַבֵּד אֶת ה'.

ה' אָהַב מְאֹד אֶת יִצְחָק, שָׁמַר עָלָיו מְאוּיָכִיו הַפְּלִשְׁתִּים, בְּרַךְ אוֹתוֹ בְּרִכּוּשׁ גְּדוֹל וְהִכִּין לוֹ אִישָׁה טוֹבָה בְּיוֹתֵר, הִיא רִבְקָה.

רִבְקָה אֲמַנּוּ הִיְתָה טוֹבַת לֵב, עַד כְּדֵי כֵּן שֶׁהִשְׁקָתָה אֶת כָּל גְּמְלֵי הָעֶבֶד הַצְּמֵאִים מִמֵּי הַבְּאֵר.

היא היתה צנועה ויראת ה', וכאשר נכנסה לאהל, ראו הכל שהיא דומה לשרה ביראתה את ה', בטוב לב, בהכנסת האורחים שלה ואף במעלתה הרוחנית שהביאה להמשכת הנסים שעשה ה' לשרה באהל. שמחה גדולה שמח יצחק ברכקה אשתו ואהב אותה אהבה רבה.

יצחק רצה שהבטחת הזרע שהבטחה לאברהם אביו, תצא ממנו ומרכקה ולא מאשה אחרת, על פן הרבה בתפלה לה, שיתן בן לרכקה, לאחר שהיתה עקרה במשך שנים רבות.

ה' קבל את תפלותיו של יצחק ופקד את רכקה בבנים - יעקב ועשו.

שונים לגמרי היו שני בנים אלו. הבן הראשון, יעקב, הנה צדיק - איש תם ויושב אהלים, השוקד על למוד התורה והתפלה והולך בדרכי אבותיו אברהם ויצחק, והבן השני, עשו, הנה רשע - איש יודע ציד, איש שדה, אכזר וערמומי שאיננו עובד את ה'.

יצחק אבינו התאמץ להחזירו בתשובה, אבל עשו לא הקשיב לאביו והמשיך בדרכו הרעה.

רבקה ידעה בנבואה שה' אוהב את יעקב ורוצה לתת לו את
ברכת אברהם, לכן עשתה הכל כדי שיצחק יברך את יעקב,
ואכן ה' עזר ליעקב לקבל את הברכות.

לאחר שבברך יצחק את יעקב, הבין שמשמים יצא הדבר וה'
רוצה לברך בברכה זו את יעקב ולא את עשו, ואמר: "צם
ברוך יהיה".

יצחק שלח את יעקב לחזן לקחת אשה ממשפחתו וברכו
שה' יתן לו את ברכת אברהם ויירש את הארץ הטובה, הוא
נזרעו אחריו.